

Morsk Folketidsskrift.

No. 17.

Dette Blad udkommer hver
Lørdag.

Kristiania den 25 April 1868.

Fjerdingaarlig: fint Papir 48 kr.
simpelere 30 kr.

3de Kvarter.

Innehold:

Fiskerjenten. — Karl-Johans-Monumentet (Afslæbning). — Kristiania. — Hermed Tillæg.

Fiskerjenten*)

af Bjørnsterne Bjørnson.

Foran vinduerne kom to kvinder og tre mænd gaaende, een efter een, og Provosten saa dem neppe, før han sprang op: „der er de igjen! — nu maa vi have Taalmud.“ — Ind kom først Kvindfolken, saa Mændene, langsomt, taust. De stillede sig op langs Væggen under Boghylderne og midt imod Sofaen, hvori Øvegaard sad. Provosten satte Stole frem og hentede flere fra Stuen; de satte sig ogsaa alle med Undtagelse af en ung Mand, brymæssig kledt, som vægredede sig og blev staaende op efter Dørkarmen — ikke uden et trodsigt Udtryk og med begge Hænder i Dommen.

Efter lang Taus-hed, hvori Provosten stoppede sin Pipe, og Øvegaard, der ikke røg, tog dem i Øje-syn, begyndte endelig en lyslet, bleg Kone paa henved 40 Aar Samtalens. Hendes Pande var temmelig smal, hendes Øjne store, men sky; de vidste ikke ret, hvor de skulle holde sig. Nu sagde hun: „Han har holdt en vacker Præken idag, det høvede, hvad vi just tænkte paa; — for vi paa Øygarene har i det Sidste talt meget om Fristelse.“ — Hun sukkede, en Mand med et kort, knapt Underansigt og et stort, bredt Overansigt sukkede ogsaa: „Herre, vogn vores Beje! Bort-vend mine Øjne, at de ikke ser til Forfængelighed!“ — Og Else, hun, som først havde talt, sukkede atter og sagde: „Herre, hvor med skal en Ung holde sin Sti ren, at han gaar efter dit Ord?“ — det klang i hen-

des Mund noget underlig; thi hun var ikke længer ung. Men en middelaldrende Mand, som sad med Hovedet paa skalle og vuggede og vuggede, idet Øjenlaagene aldrig var rigtig løftede, sagde som ud af Halvsvone:

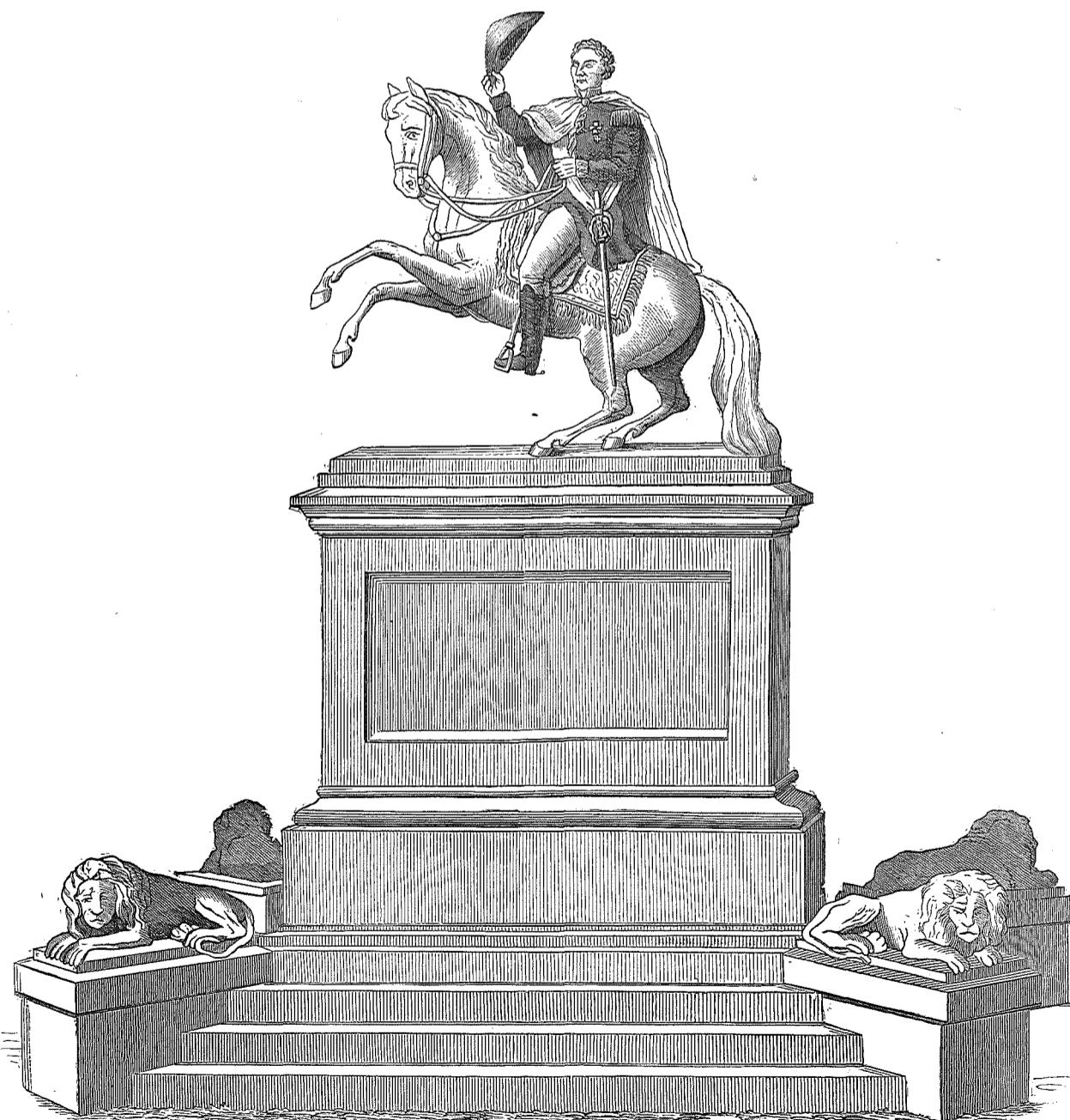
For Fristelser og Satans Stø
ej nogen fri kan være,
som haver Part i Jesu Død
og Kristi Navn vil bære.

Provosten hændte dem for godt til ikke at vide, at dette blot var Indledning; derfor ventede han, som om Ingenting var sagt, skjønt der efter faldt lang Stilhed med Suffe.

En lav Kvinde, som blev endnu lavere der ved, at hun ludede, og som var indtullet i en saa urimelig Mængde Tørklæder, at hun saa ud som en Pakke — Ansigtet var aldeles borte, — begyndte nu at rugge og flytte og lod endelig et Par „hm, hm!“ høre. Strax skræmtes den lyse Kone op og sagde: „Der er Slut paa al Slags Spil og Dans

i Øygarene nu; — men — —“ hun stansede igjen, hvorimod Lars, han med det store Overansigt og det sorte Underansigt, holdt frem: „Men nu er der en Mand, nemlig Hans Spillemand, som ikke vil slutte.“ — Da ogsaa Lars betenkede sig paa Resten, kom den unge Mand med den: „For han ved, at ogsaa Provosten har et Spil, hvorefter de baade danser og synger her i Præstegaarden.“ — „Det kan vel ikke være større Synd for ham, end det er for Provosten,“ sagde Lars. — „Det er saa, at Provostens Spil nok er dem til Fristelse,“ sagde Else varsomt, som for at hjælpe paa det. Men den unge Mand lagde stærkere til: „Det forårger de Umyndige, som strevet staar: hvo, som forårger En af disse Småa, ham var det bedre, at der hængtes en Møllesten om hans Hals, og at han nedskænktes paa Havens Bund.“ — Og Lars afsloste ham: „Bor Begjæring til dig er derfor, at du sender bort Spillet dit eller brænder det op, saa det ikke er til Forar-gelse — —“ for dine Sognebørn,“ lagde den unge Mand til.

Provosten dampede og pustede og sagde endelig med hørligt Strev for at være rolig: „Mig er dette Spil ikke til Fristelse, mig er det en Be-derkvægelse og Fri-gjørelse. — Nu ved J, at det, som kan frigjøre vor Land, bringer os nærmere til at modtage og for-staa; derfor tror jeg ganske vist, at Sa-dant som dette Spil er mig til Hjælp.“ — „Og jeg ved, der er Præster, som ifølge Pauli Ord alligevel vilde forsage derfra, naar Sognebørn had derom,“ sagde den unge Mand. — „Kan-ske jeg ogsaa før har forstaatet hans Ord saa,“ svarte Provosten; „men nu ikke længer. Man kan vel forsage en Vane eller et Behag; men man skal nødig gjøre sig ensidig eller taa-belig med de Ensi-dige og Taabelige. Jeg handler da ikke alene ilde mod mig selv, men også mod dem, jeg skal være til Eksempl; thi jeg

Borchs Udkast til Karl-Johans-Monumentet. (Tegn Side 115).

* Af denne i disse Dage udkomme Bog hisslettes endel af dens 10de Kapitel. Skand. Bladet maa ikke eftertrykkes.

giver dem jo et galt Exempel mod min Overbevisning." Prosten kunde sjælden give saa lang Udvilning udenfor Præstetolen. Han lagde til: "Jeg vil ikke udlvere mit Spil, ikke brænde det, jeg vil høre det ofte; thi jeg har ofte Trang til det, — og jeg vilde ønske, at ogsaa I stundimellem i al Uskyldighed frigjorde Eders Aand ved Sang, ved Spil, ved Dans; thi jeg holder saadan for godt og rigtigt."

Den unge Mand højede Hovedet til Siden: "Evi!" spyttede han.

Prosten blev blodrød i Ansigtet, og der blev meget stilt. Da satte den Vuggende i med høj Røst:

"O Herre, min Gud, jeg finde kan,
det volder Angst og Kæde
hos Fattig og Rig, hos Kvind' og Mand
sit Kæd taalmelig at lide.
Thi Kæd og Blod er strelig,
Det funne vi Alle vide. —"

Og dernest Lars med blid Stemme: "Saa du figer, at Spil og Sang og Dans er rigtig, du; naa! — Saa det er rigtigt at vælle Satan gjennem Sanferne; naa! — Saa det figer vor Præst; — ja, saa ved vi det da! — Nei, saa han figer, at alt Sligt, som sker i Lediggang og Sanfelighed, er til Frigjørelse og Hjælp, — at det, som er til Frigjørelse, er rigtigt! — Men nu skyndte Ødegaard sig; thi han saa paa Prosten, at dette tog galt paavej: "Sig mig, min gode Mand, hvad det er, som ikke er til Frigjørelse?"

Alle saa mod ham, fra hvem disse sikkert afslippede Ord kom. Spørsmålet var i sig selv saa uventet, at Lars vidste i en Haandevending ikke, hvad han skulle svare; heller ikke de Andre. Da lød det som op af en Brond eller ud af en Kjelder: "Det er Arbejde." Røsten kom fra de mange Tørlæder, det var Randi, som for første Gang lagde sit Ord ind. Et Sejrsmil drog op over Lars's sorte Underansigt, den lyse Kone saa i Tro til hende, selv den unge Mand, som stod opefter Dørkarmen, mistede et Øjeblik den spødsk Krumming af Leben. Ødegaard forstod, at her var Hovedet, sjælt det ikke var til at se.

Han henvendte sig derfor til hende: "For at Arbejde kan være uden Frigjørelse, hvorledes skal det saa være?" Hun vilde ikke svare herpaa, men den unge Mand svarte: "Forbandelsen lyder: i dit Ansigs Sved skal du æde dit Brød; det skal alt-saa give Sved og Møje." — "Og intet uden Sved og Møje? For Exempel ingen Fordel?" — Herpaa vilde ikke heller han svare; men nu følte det knappe Underansigt Kald: "Jo, saamegen Fordel, som du kan faa!" — "Men saa maa der dog ogsaa ligge Frigjørelse i Arbejde, nemlig Frigjørelse til for stor Fordel?" J denne Sneuring kom Undsetningen fra det Dybe: "Saa er det Fordelen, som frister, og ikke Arbejdet." — "Ja, hvad vil det sige, naar Arbejdet overdrives for Fordelens Skyld?" Hun kæb ind igjen; men Lars kom ud: "hvad vil det sige, at Arbejdet overdrives?" — "Jo, naar det gjør dig til et Dyr, naar det binder dig i Trældom." — "Det skal være Trældom!" sagde han, som vilde have Sveden. — "Men kan det som Trældom føre til Gud?" — "Arbejde er Gudsdyrkelse!" ræbte Lars. — "Tør du sige det om alt dit Arbejde?" Lars tæug. — "Nej, vær rimelig og indrøm mig, at for Fordelens Skyld kan Arbejdet overdrives, som om vi kun levede for det. Alt saa er der ogsaa Frigjørelse i Arbejde." — "Ja, der er Frigjørelse i Alt, Born, — der er Frigjørelse i Alt!" domte nu Prosten, idet han rejste sig som til Afslutning slog Biben ud. Det suffrede inde i de mange Tørlæder, men det svarte ikke.

"Hør," begyndte Ødegaard igjen — og Prosten stoppede sig en ny Pipe — "naar nu Arbejde giver Fordel, d. v. s. Frugt, saa har vi vel Lov til at nyde denne Frugt? Om den nu bliver stor, om den bliver Rigdom, har vi vel Lov til at nyde denne Rigdom?" — Dette vakte megen Bevægelighed, den Enne saa til den Anden. "Jeg skal spare, mens I tænker over," sagde han; "Gud maa have tilladt os at prøve at forvandle hans Forbandelse til en Belsignelse; thi selv styrrede han sine Patriarker, han styrrede hele sit Folk til Nydelse af Rigdom." — "Apostlerne skulde Intet eje," fastede den unge Mand sejrsfitter ind. — "Ja, det er sandt; thi dem vilde han sætte udenfor og over alle menneskelige Wilkaar, at de kun skulde se Gud; — de var kældet!" — "Vi er Alle kældet!" — "Men ikke i samme Forstand;

er du kældet til Apostel?" — Den unge Mand Ansigt blev ligholdt, hans Øjne blev skumle under den Mur af Vand, som laa over; han maatte have sin Grund til at tage sig det nærmere.

"Men den Rige skal ogsaa arbejde," mente Lars; "thi Arbejde er befalet." — "Vist skal han saa, sjælt hans Midler og Opgaver bliver andre; Enhver har sine. Men sig mig: skal Mennesket idelig arbejde?" — "Det skal ogsaa bede!" faldt den lyse Kone ind med foldede Hænder, som kom hun ihu, at hun forlænge havde forsømt det. — "Alt saa hvergang et Menneske ikke arbejder, skal det bede?" — Kan noget Menneske det? — Hvad blev det for Bøn, og hvad blev det for Arbejde? — "Skal det ikke ogsaa hvile?" — "Vi skal først hvile, naar vi ikke kan mere; for saa fristes vi ikke af onde Tanke, — af, saa fristes vi ikke!" sagde Else atter, — og Salmenstenen faldt ind:

"Saa gaf, I trætte Lemmer,
i Jesu Navn og nemmer,
hvor Hvilen den er syd.
Der kommer Tid og Stunder,
man ogsaa Eder under
en lidet Seng i Jordens Skjød! —"

"Stille, Erik, og hør paa dette," sagde Prosten. Men Ødegaard drog nu Knytten sammen: "Ser I: Arbejdet har sin Frugt og trenger til Hvile. Men nu mener jeg om Selfsabelighed, Sang, Spil og saadant, at det baade er en syd Frugt af Arbejde, og at det tillige byder Aanden styrkende Hvile."

Her blev der Uro i Lejren; Alle saa mod Randi; thi nu burde Hovedstyrken rykke frem; hun rokkede og rokkede, og endelig lød det langsomt og stille: "Der er ingen Hvile i verdslig Sang og i Spil og Dans; thi saadant hidser Kjødet i syndigt Begjær. Frugt af Arbejde kan vel heller ikke det være, som spilder Arbejdet og forever." — "Ah, der er stor Frigjørelse i saadant!" sagde den lyse Kone med et Smil. Dette satte Erik paa et Salmevers:

"Med Sorg hver Dag vi ser,
Hør vojer mer og mer
af Laster og af Lyder,
udsmykkede som Dyder,
de sagte sig indsniger
og højt i Bejret figer —"

"Ti, stille, Erik!" sagde Prosten; "du skipper bare." — "Ja ja, jeg gjør vel det," sagde Erik — og begyndte igjen:

"Vil Nogen Eder virke paa
med ledede Ord, at I skal gaa
paa Syndens brede, baned, Pej,
da være hans Stalbrodre ej —"

"Nej, hold op engang, Erik! Salmen er bra nok; men alt til Tid og Sted." — "Ja, ja, Far, det er sandt, — Alt til Tid og Sted:
Ah, hver en Stund og Time
paalalte Du i Løn,
hvert Hjerteslag maa time
som Klokkerne til Bøn —"

"Nej, nej, Erik, da blev jo ogsaa Bønnen til Frigjørelse; du maatte blive Katholik og gaa i Kloster" — "Vorherre bevar' os!" sagde Erik og aabenede Øjnene helt, lufkede dem saa igjen og begyndte:

"Som Muld og Skarn mod øgte Guld
er Katholik —"

"Hør nu, Erik, kan du ikke tie, maa du gaa udenfor med Resten. — Hvor var det nu, vi slap?" Men Ødegaard hande med stor Munterhed fulgt Erik, og han hukkede det ikke. Da lød det fredeligt fra de mange Tørlæder: "jeg sagde, at det kan ikke eje Hvile eller være Frugt af Arbejde, det, som —" — "Nu hukker jeg: som der var Frigjørelse i, — og saa kom Erik og bevisste, at der kan ogsaa være Frigjørelse i Bønnen. — Lad os derfor se paa, hvad hine Ting ellers kan føre med sig. Har I lagt Maerke til, at glade Folk arbejder bedre end tungsfindige? Hvorfor?"

Lars mørkede, hvor dette stillede hen, og sagde derfor: "Det er Troen, som gjør glad." — "Ja, naar den er lys; men har du ikke set, at Troen kan gjøre saa mørk, at Verden om os kan blive til et Tugthus?"

Den lyse Kone drog saa idelig Suk i Suk, at de mange Tørlæder tog paa at røre sig derved, Lars saa ogsaa skarpt paa hende, og hun tæug. — Ødegaard gift videre: "Bestandig det Samme, enten det er Arbejde, Bøn eller Leg, gjør dum og mørk. Du kan grave i Jordnen, til du bliver Dyr, bede, til du bliver en Vane-Munk, lege, til du bliver en slap Ledbedukke. Men bland det nu! I Skiftet styrkes Sind og Tanke; derved monner dit Arbejde, og din Tro lyssner." — "Vi

skal altsaa til at holde os glade nu!" sagde det unge Menneske; han lo. — "Ja, da vandt du for din Del Samfund med andre Mennesker; thi først i Glæden ser du det Gode hos Andre og elsker det. Men kun ved at elsker Andre kan du elsker Gud."

Da Ingen strax vilde modsigte dette, prøvede Ødegaard anden Gang paa at drage Knytten sammen, idet han sagde: "De Ting, som frigjør, saa den Hellige kan faa Gjerning i os, (thi han har ingen Gjerning i den Bundne!) de Ting, som hjælper os, maa have Belsignelse i sig, — og det gjør dette." Prosten rejste sig, han havde atter en Pipe at slaa ud.

J den Stilhed, som nu fulgte, og som var uden Suspise, saa man de mange Tørlæder arbejde, og endelig hørte man sagmodig: "Der staar skrevet: Hvad du gjør, det gjør Alt til Guds Ere, — men er verdslig Sang, Spil og Dans til Guds Ere?"

"Ligefrem, nej; — men kan vi ikke spørge om det Samme, naar vi spiser, sover, klæder os paa? Og dog maa vi gjøre saadant. Meningen kan altsaa ingen anden være, end at du skal Intet gjøre, der er Synd." — "Ja, men er det ikke Synd?"

For første Gang blev Ødegaard lidt utsaamodig; han lod det derfor blive med at svare: "Vi ser i Bibelen, at baade Sang, Spil og Dans blev brugt." — "Ja, til Guds Ere." — "Nu vel, — til Guds Ere. Men hvorfor Jøderne altid og i Alt nævnte Gud, var, fordi de som Børn endnu ikke havde inddelt Tingene. For Børnene er alle fremmede Mænd „Manden,“ — til Barnets Spørgsmål: "hvorfra kommer det, hvorfra det?" svarede vi altid det Samme: "fra Gud;" men som Vorne til Vorne nævner vi det Mellemstaende tillige, vi nævner ikke blot Give-ven, Gud. Saaledes kan f. Ex. en sjæl Sang handle om Gud eller føre til Gud, fordi om Guds Navn ikke er nævnt; thi meget fører did, fordi det ikke fører ligefrem. Vor Dans, naar den i Sandhed er den Sundes, Uskyldiges Glæde, priser, om ikke ligefrem, saa alligevel — ham, som gav Sundheden og elsker Barnet i vort Hjerte."

"Hør dette, hør dette!" sagde Prosten; han vidste med sig selv, at han længe havde misforstået disse Ting og mistydet dem for Andre.

Men Lars havde længe sidde og tænkt. Nu var han færdig: Kornet havde sæknet sig fra den høje Vand til det sorte, knarvurne Underansigt; der var det blevet knust og malet og faldt nu ud: "Er ogsaa al Slags Eventyr, Kægler og Risper, al Slags Digt og Paafund, som de nutildags fylder Bøgerne med, er det ogsaa tilladt? Staar der ikke skrevet: hvert Ord, som udgaar af din Mund, skal være Sandhed?"

"Du skal ret have Tak, fordi du kom med dette. — Ser du, det er med Tanken som med det Hus, du bor i. Bar det saa knapt, at du neppe fit Hovedet ind og Benene stræk, saa maatte du nok til at vide det ud. Og Digtet løftet paa Tanken og vider den ud! Skulde det Maal af Tanken, som var over det Allernødtørstigste, være Løgn, saa blev jo ogsaa Bønnen til Frigjørelse; du maatte blive Katholik og gaa i Kloster" — "Vorherre bevar' os!" sagde Erik og aabenede Øjnene helt, lufkede dem saa igjen og begyndte:

"Du skal ret have Tak, fordi du kom med dette. — Ser du, det er med Tanken som med det Hus, du bor i. Bar det saa knapt, at du neppe fit Hovedet ind og Benene stræk, saa maatte du nok til at vide det ud. Og Digtet løftet paa Tanken og vider den ud! Skulde det Maal af Tanken, som var over det Allernødtørstigste, være Løgn, de med. De vilde saaledes klemme dig sammen i dit Jordhus, at du aldrig næaede Evigheden, og dog var det netop did, du skulde, og det var dem, der i Troen skulde bære dig dighen." — "Men Digt er jo Noget, som ikke har været til, og saa er det jo Løgn?" sagde Randi betenkoms. — "Nej, det har ofte større Sandhed for os end det, som vi ser," svarte Ødegaard. Her saa de Alle twivlende paa ham, og den unge Mand henkastede: "Heg har aldrig før vidst, at Eventyrne om Afteladden havde større Sandhed end det, jeg ser for mine Øjne." — De lo saa smaa Allesammen. — "Saa sig mig da, om du altid skjønner Sammenhængen i det, du ser for dine Øjne?" — "Seg er vel ikke lærd nok?" — "Ja, den Lærde skjønner den vist endnu mindre! Jeg mener nemlig saadanne Ting i det daglige Liv, der giver Sorg og Sorie, og som vi grunder os fort over, som det heder. Hænder der os ikke sligt?" — Han svarte ikke, men inde fra de mange Tørlæder lød i Alvorlighed: "Jo, meget ofte." — "Men om du nu hørte en digtet Historie, der lignede din egen paa en saadan Maade, at idet du hørte den, saa forstod du din egen? Vilde du ikke sige om den Historie, som oplod din egen for dig, — som gav dig

den Trost og Opmanding, der ligger i Forstaelse, — vilde du ikke sige om den Historie, at den for dig havde haft større Sandhed end din egen?" Den lyse Kone sagde: "Jeg har engang læst en Historie, som hjalp mig i en stor Sorg saavidt, at det, som lenge var mig saa tungt, næsten blev til Glæde." Det fræmte ud fra Tørslæderne; — "ja, det er dog sandt," lagde hun frygt-som til.

Men den unge Mand vilde ikke være med paa dette: "Kan Eventyrne om Afseladden være noget Menneske til Trost?" — "Nu, — hvert til sit Brug. Det Morsomme har stor Magt, og hint Eventyr viser paa en morsom Maade, at den, som Verden tror mindst om, ofte kan være mest, — at Alt staar ham bi, som selv har godt Mod, og at den Mand kommer frem, som af Hjertet vil. Trox du ikke, mange Børn har godt af at huske det, — og mange Vorne med?" — "Men at tro paa Djævelstab og Trolde er dog Overtro?" — "Hvem har sagt, du skal tro paa det? Det er Billedskrift." — Men det er os forbudt at bruge Billeder og Tegn, ligesom alt Skim hører Djævelen til." — "Saa; — hvor staar det?" — "I Bibelen." — Her faldt Provosten ind: "Nej, det er Misforstand; thi Bibelen bruger selv Billeder." — Alle saa op paa ham. "Den bruger Billeder paa hver Side, saasom Østerlandske Folk er sterke i faadant. Vi bruger selv Billeder i vor Kirke, vi bruger Billeder i vort Sprog, i Træ, paa Læred, i Sten, og vi kan ikke tænke os Gud-dommen uden gennem Billeder. Ikke nok med det: Jesus bruger Billeder; Gud Herten selv, har han ikke paataget sig mangehaande Skifkelser, naar han aabenbarede sig for Profeterne; kom han ikke i en Vandres Skifkelse til Abraham i Mamre og spiste ved hans Bord? Men kan Gud dommen paataage sig flere Skifkelser og bruge Billeder, saa kan Menneskene det med." — Man maatte sam-tylle; men Ødegaard rejse sig og slog Provosten sagte paa Skulderen; "Tak! der bevisste De ypperlig af Bibelen, at Skuespil er tilladt!" — Provosten stanede forværet; den Røg, han havde i Munden, randt langsomt ud af sig selv.

Ødegaard gik videre bort over Gulvet til hende med de mange Tørslæder, hvædede sig for at faa se et Glint af hendes Ansigt, sjældent forgives. "Er der mere du vil vide?" spurgte han; "thi du synes mig at have tænkt over Et og Andet." — "Ja, Gud bedre mig, jeg tænker nok ikke altid rigtig." — "Ja, — i den første Tid efter Om-vendelsens Raade er man saa optaget af dens Undere, at alt Andet synes umygtigt og urigtigt. Man er som Elsferen, man forlanger kun den El-fede." — "Ja, man se til de første Kristne, de maa dog være vort Exempel." — "Nej, deres strenge Bilsaar blandt Hedningerne er ikke længere vore; vi har andre Opgaver, vi maa føre Kristendommen ind i Livet, som det nu er." — "Men der er saa mange Ord i det gamle Testamente, som taler imod hele Aanden i det, du figer," sagde den unge Mand, for første Gang uden Bit-terhed. — "Ja, thi hine Ord er nu døde, de er affasset", som Paulus figer: "Vi er den nye Pagts Tjenere, ikke Bogstavens, men Aanden," — endvidere: "hvor Herrrens Aand er, der er Frihed". Og: — "Alt er mig tilladt", figer Paulus videre, men lægger til: "Ikke Alt gavnner". — Nu er vi saa heldige at have en Mands Liv for os, som viser, hvad Paulus har ment. Det er Luthers. Om Luther tro I dog, at han var en god, oplyst Kristen? Det troede de. — "Luthers Tro var lys, den var det Ny Testamente! Han mente om den mørke Tro, at bag den laa Djævelen helst paa Lux. Han mente om Frygt for Kristelse: at den, som frygter mindst, bliver mindst fristet. Han brugte alle de Evner, Gud havde givet, ogsaa Evnerne til Glæde, han tog under sig hele Livet. Vil I høre nogle Exempler? Den fromme Melanchthon skrev engang saa ivrig paa et Forvar for den rene Lære, at han ikke undte sig Madro. Da rykkede Luther ham Vennen af Haanden: "Man tjener ikke Gud alene med Arbejde," sagde han, "men ogsaa med Hvile og Rolighed; derfor har Gud givet det tredje Bud og indstiftet Sabaten". — Endvidere: Luther brugte Billeder i sin Tale, sjæltsomme og alvorlige om hinanden, og han var fuld af gode, ofte lystige Indfald. Han oversatte ogsaa gamle, ypperlige Folkeeventyr i sit Morsmaal og sagde i Fortalen, at næst Bibelen

hjælde han neppe bedre Formaninger end disse. Han spillede Eithier, som I maatte ved, og sang med Børn og Venner — ikke alene Salmer, nej, ogsaa gamle, muntre Viser; han yndede Selflæs-lege, spillede Skatavl, lod Ungdommen danse hos sig; han krevede kun, at det skulde ske i Tugt og Være. — Dette har en gammel, enfoldig Discipel af Luther, nemlig Præsten Johan Matheus, fre-retet op og fortalt sine Sognebørn fra Prækestolen. Han bad, det skulde blive dem til Bejledning, — og lad os bede om det Samme!"

Provosten rejse sig: "Kjære Venner, nu skal vi slutte for idag." Alle rejste sig. "Her er talt mange Ord til Oplysning; maatte nu Gud give Raade til denne Udsæd!

Kjære Venner, I bor paa affides Steder; I bor højt oppe, hvor Kulden østere skærer Kornet end Sigden. Slige Ødemarker tilfjelds burde aldrig være ryddet og burde nu etter overlades Eventyrne og det græsende Kvæg. Aandslivet gror deroppe knapt og bliver mørkladent som Ur-terne. Fordommen lægger sig over Livet som Fjeldene, hvorunder de avles; den flygger det og stiller det. Herren samle, Herren lyse! — Tak for idag, mine Venner, det blev en Dag til stærre Klærhed ogsaa for mig." Han tog hver af dem i Haanden, og selv den unge Mand gav sin i Venlighed, dog uden at se op.

"I tager over Fjeldet; — naar kommer I saa hjem?" spurgte Provosten, da de skulde gaa. — "Ja, inat engang," sagde Lars; "der har samlet sig megen Sne nu, og hvor den er afblæst, ligger Fjellvul." — "Ja, Venner, det er al Værd at føge Kirken paa de Bilsaar. — Maatte I nu ikke komme til Skade paa Vejen!" Erik svarte stille:

"Er Gud for mig, saa træde
mig, hvad der vil imod.
Sæg kan i Bønnens Glæde
det træde under God!"

"Det er sandt, Erik, dengang traf du det!" — "Ja, vent dog," sagde Ødegaard, da de vilde til at gaa; "det er ikke underligt, at I ikke hænder mig; — men jeg skal dog nok have Slekt paa Ødegaardene." De vendte sig alle mod ham, selv Provosten, som vel havde vidst det, men ganske glemt det. "Sæg heder Hans Ødegaard, Søn af Knud Hansen Ødegaard. Provosten, som engang vandrede ud fra Eder med Skæppen paa Ryggen." — Da lod det fra de mange Tørslæder: "Herregud, — det er Vor min, det."

De havde stillet sig om ham Alle sammen, men ingen var god til at sige Noget. Endelig spurgte Ødegaard: "Det var altsaa hos dig, jeg var, da jeg engang som Smaagut fulgte Far didop?" — "Ja, det var hos mig. "Og en Stund hos mig," sagde Lars; "din Far er mit Søskendebarn." — Men Randi sagde med Be-mod: "Saa du er han vesle Hans; — ja Diden gaar." — Hvorledes gaar det Else?" spurgte Ødegaard. — "Dette er Else," sagde Randi og pegte paa den lyse Kone. — "Er du Else!" udbrød han; "du havde en Kjæresteforg dengang; du vilde have Bygdens Spillemand, — fit du ham?" Ingen svarte. Trods det tog paa at skumre, saa han Else blive meget rød og Mændene se bort eller ned — med Undtagelse af den Unge, som saa stolt paa Else. Ødegaard sjælte, at han havde spurt galt, Provosten kom ham til Hjælp: "Nej, Hans Spillemand — er ugift; Else fil Søn til Lars, men nu er hun blevet fri igjen; hun er Enke." — Alter blev hun blussende rød, den unge Mand saa det og smilte spodst.

Men Randi sagde: "Ja, du har vel rejst vide, du? Du har lært meget, kan jeg høre." — Ja, hidtil har jeg læst eller rejst; men nu vil jeg blive og tage fat." — "Ja ja; saa gaar det: — Nogle rejser ud og kommer til Lys og Lærdom; Andre sidder igjen." Og Lars lagde til: "Fædrejorden er ofte tung at vende. Arbejder vi saa en Mand frem, som kan blive til Hjælp, saa farer han." — "Kaldet er forskelligt; Enhver maa følge sit," sagde Provosten. — "Og Vorherre lægger nok Arbejdet sammen," sagde Ødegaard; "min Fars Arbejde naar nok hid igjen, hvis Gud vil." — "Ja ja, det gjør det vel," sagde Randi sagt-modig; "men det er ofte tungt at vente; — for det varer saa længe."

De skiltes; Provosten stillede sig ved det ene og Ødegaard ved det andet vindue for at se efter dem; thi de skulde nu gaa over Fjeldet; den

unge Mand gik sidst. Ødegaard sic høre om ham, at han var fra Byen, hvor han havde begyndt paa flere Ting, men var altid roget u klar med Folk. Han troede sig kaldet til noget Stort, vist-nok til Apostel; men var forunderlig nok stanset oppe i Ødegaardsbygden, — somme mente af El-skov til Else. Han var en Gløsself, som havde gjennemgaaet mange Skuffelser og havde flere wente.

De var nu blevet synlige i Fjeldet; Fjøsets Tag dækkede dem ikke længere. De arbejdede tungt opover, Træerne tog dem, de kom frem igjen, altid højere op. Der var ingen Vej i den dybe Sne, Træerne var Bevæsere i Uføret, og langt borte til Siden gav Sneffeldene Retningen af deres Hjem.

Men inde fra Stuen kom et Par trillende Forspil og derpaa:

Sæg giver mit Digt til Baaren,
sjælt endnu den ej er baaren,
jeg giver mit Digt til Baaren
som Længsler til Længsler lagt.
Saa slatter de to en Pagt: —
at løkke paa Sol med Læste,
saa Vinteren Rød maa friste,
at slippe et Kor af Bælte,
saa Sangen ham maa forsrække,
at jage ham ud af Lusten
med idelig Blomsterduften, —
jeg giver mit Digt til Baaren!

Kristiania.

Den 25 April 1868.

At indbyde Billedhuggere eller Malere til Kaprend, ligesom dem, der har naaet en vis Færdighed paa Skofter eller Sti, er en mislig Sag. De, der indbyder, er enten paa Forhaand enige og foretager den hele Tilstelning for Syns Skyld, vel vidende, hvad de vil, — en daarlig for ikke at sige en uhæderlig Gjerning, og saarende for Mange; — eller de er uklare over det, hvorover de skulde være klare, og drager den store Hob ind i sin Uklarhed, til For-træd for Kunsten, til Krenkelse af Kunstnerne. Har man med en Kunst at gjøre, der må prøve at syde praktiske Krav, saa er der i alle Fald en Undskyldning for hin val-lende Henvendelse til Allez; men i ren Kunstnerisk Øjemed, til Undsærelse af et Billedhuggerarbejde at nævne et Emne og slaa en Pris op derover, sigende til Kunstnerne: prøv nu at finde, hvad jeg vil! — og til Publitum: hjælp mig, sig mig endelig, hvad jeg vil! — er en Fremgangs-maade, som ikke er blevet adlet derved, at Andre har brugt den før, og derfor ogsaa nutildags mere og mere forlades. Man rejser Værket i Model, eller man nævner Kunstnerens Navn, — og indbyder saa til Tegning.

Omendskjønt Indbyderne til en Rytterstatu af Karl Johen var et sluttet Selskab, hvor man paa Forhaand kunde være blevet godt enige, foretrak man at begynde i Uklarhed og at sætte Folk i Køre. Vi har Mænd, som har bevist at have Kunstens Indvielse, vi har endog dem, som har bevist det indfor en europeisk Domstol; men med Undtagelse af Prof. Welhaven sad ingen saadan i Kom-mitteen og ingen blev tilkaldt. Værket skulde ikke fremgaa af de Bedstes Smag, men være en Ulfeldighed. Thi at lade den store Hob træde til, før et Værk er færdigt, og lade dem sige, hvad og hvilket, er at lade Lediggængeriet faa stort Magt derover; Lediggængerien giver sig mest af med det, der kun er Meningslag, han har ogsaa bestest Stunder til at røste for det.

Men er nu engang Sagen skudt ud paa Ulfeldigheden, saa kunde den ogsaa gjerne faa gynge der i hver Kas-tewind, — hvis der ikke allerede var gjort Enkeltmænd en stor Uret. Det er ikke første Gang, det viser sig imellem os, at den, der arbejder med stort Kjærlighed, derfor med stort Opsindsomhed og Nutte, den, der gjør mest og gjør det lige for vore Øjne, ham bliver vi vant til at overse, men higer og længes til den, som Intet gjør, eller som vi slet ikke kender. Bar det hin smukke Drift til at se Allez i Arbejde, som drev os, da fundgjorde den sig ikke som Utak-nemmelighed mod dem, der allerede i en Menneskealder var i Arbejde; ja, om det blot var den sædvanlige Ny-hedssyge, som dog har en sjælt Trang til Berigelse i sig, idet man krevet at se en ny Mands ny Maade og der-over bliver en Stund uretfærdig mod den, som man alle-redede kender; — nej, i dette Ulfelde er det Nye ogsaa det, som af alle Forsøg til en Rytterstatu af Karl Johen er det almindeligt, ja, udmarket sig egentlig alene derved, at det i Modsetning til de øvrige Modeller ikke har vo-ret Nogetomhelst i nogensomhelst Henseende. Det har rolig forbigaat Mandens Særlige saavelsom Omstæn-dighedernes; det har lagt det hele Forhold, som det var, som det er, bag sig, og sat en naturlig Mand paa en naturlig Hest i naturlig Stilling, — det kan være hvilken Mand og hvilken Hest, som til sammen har gjennemgaaet

en Rytterskole. Hr. Bergsliens Rytterstatu af Karl Johan er et smukt lille Udkast, hvori alle Linjer gaar godt, og alle Forhold er vel holdte; men hverken er det Karl Johan — eller Karl Johan i Norge 1814. Naar Rytteren kan faa Portrettklighed med Helten (hvilken han for Tiden ikke har) saa kan det i det højeste blive Marshalk Bernadotte i det Øjeblik han holder foran sin Herre og Suveren Napoleon den Første. Der er kun derom at sige, at Marshallen i samme betydningsfulde Øjeblik maa have været meget tam, og derfor meget tilbageholden. Men dels vil den Idssjel, som her bryder frem af den franske Republik og Kejserdommes Historie, ikke give sig tilkende deraf, at en stille Mand i ydmug Stilling er sat paa en stille Hest, dels var det ikke Napoleons Marshalk, vi skulle have.

Hvorfor dette Udkast med en Gang er holdt op over de andre, behøver vi ikke at vide; men vi behøver at spørge, om Hr. Bergslien kan udøse et saadant Arbejde. Hvad har han gjort? Bistnok overmaade lidt; vi har set en Portretbuste af ham (af Nektor Holmboe), som var styg; Opsatningen var ikke hjærlig, og den var raat udført; vi har set en liden Gruppe af ham, en Dreng med en Kat, Opsatningen laa tungt nede ved Jorden, det vis, som spændte i den, var sterkt, men det var ikke Poesi. Derimod har vi set mange Tegninger af ham, som strejfede Lejligheden, og hvori det kom an paa Kvæshed, mere end paa Poesi, paa et dristigt Tag, mere end paa et gjenemført Arbejde, og det var godt. Han kan med det let henkastede. Derfra og til den fulde Kunstopgave, er overmaade langt, og der foreligger, os bekjendt, Intet, der her spaar godt. Evertom, hans Udsigelse af det Mindre var ikke som dens, der er fuld af det Store, og i Mangel deraf gjør det Mindre dertil. Hans Marmorarbejder efter Thorvaldsens Gibsstøbninger var saa slette, at de maatte tages ind igjen, efter at de var opstillet i Museet; Billedhugger Bissen, som burde have ført Opsynet, sik skarp offentlig Tiltale, ja, der var mellem Kunstnerne og Kunstennerne dengang almindelig Forargelse over, at de Penge, som hertil var bevilget, skulle haaledes være spilde.

Men lad ham have været sjædeslös og dog have Evner til det Nøjagtige, lad ham have været stærk naturbunden i al sin Digtning og dog eje en Løftning, som venter Lejlighed, ja, lad ham ifra at have gjort overmaade lidet, og at have gjort dette Lidet — ikke godt, pludselig kunne gjøre det Største; lad ham have Evne til mere end det Vandfulde, nemlig til det kunstnerisk Gjennemførte; lad det Udkast, som er naturligt og vakkert i sin ydre Form, men ellers set Intet, lad endog det voxe ud, efterat han er kommet i Solskin og til Arbejde, — lad ham kort sagt med en Gang og som første Arbejde faa en kolossal Rytterstatu at gjøre, (vistnok aldrig før hændt) — vi skal unde Bergslien det og haade være med under Arbejdets Gang og blandt de Gladeste, hvis det gaar godt. Men derfor skal man ikke gve Uretfærdighed mod den Mand, som i alle Henseender har gjort det Mangedobbelte af Bergslien, som i sin Kunst har gaact saa stædig frem, som ingenanden, vi heroppe samtidig har set paa, og som længe før det almindelige Kapred har givet et Udkast til Karl Johans Rytterstatu, der har det historiske Krav i sig, hvad enten man ser til Hesten selv eller til de Begivenheder, hvorpaa han her holdt sit Indtog. Det gaar ikke an at behandle en Mand i vor Midte saadan, naar han er en prævet Kunstner og hører til vores nidsjæreste Borgere, agtet og elstet som Faar for sin mangesidige og utrættelige Gjernings Skyld iblandt os. Det, som mere end alt Andet bringer til at twile paa, at det gaar godt med Bergsliens Udkast, er, at man har begyndt med at gjøre denne Synd mod hans eldre Kollega.

Ogsaa dennes Udkast bringer vort Blad idag i Tegning. Vi ser ogsaa her Karl Johan hilsende, — efter ham har Bergslien taget denne Ide, fordi den ganske rigtig, er den eneste, som her kan komme til Virkeligigheds. Karl Johan kom som fremmed til os; sidste som første Gang var denne Kongelige Hilsen hans eneste levende Meddelelse til Folket; thi hans Sprog forstod man ikke. Men medens Bergslien af red Omhu for Vinerne har ladel ham hilse haaledes, som denne Konge aldrig har hilset paa sit Folk (thi han kom ikke som Kristian den Riende til Danmark fra Glücksborg-Sønderborg) — lader Borch ham hilse løftet, hjærligt; thi han kom fra Europas store Slagmarker, de omstakende franske Tanker var med og gjorde Bej, hvor han foer. Han kom som en ny Tanke til et gammelt Folk; han hilsede dets Folkesuverenitet, men som Suveren, han hilsede det med en stor Tanke. Han hilser ikke paa det, som man stryger Flag for det, men som den, der netop løfter det.

Og Gangeren spesler hans urolige bølgende Sind; — hvad den ellers skal være til, sjænner vi ikke. Han vil frem, bestandig frem, og det skal vi føle, naar vi ser paa ham, at vi maa videre frem med, hvad han stakte. Der

er ingen Historie, som staner med ham; men der er en Historie, som begynder.

Karakteristiske for Karl Johan skal det desuden have været, at han altid red i Galop. Han havde ikke Tid til Andet. Men er det saa, da skal dette være med her, hvor det Karakteristiske er Mandens Historie. Altfaa hans Bevægelse, at han hilser, løftet, hjærligt, og Gangrens, at den er i Galop, den er her den rigtige, hvad enten man tager Karl Johan, som han var, eller man tager det billedligt, som det, han var i vor Historie. Dette er noget Andet end Billedhugger Bergsliens Udkast, noget helt Andet end Molins statelige Parademarsch i Kroningsstrud (der isandhed Intet tyder*) — og Bissens Udkast er nu bortfaldet. Dette lykkelige Greb er Billedhugger Borchs.

Vi har set i en Avisopsats, at man ikke tror, Hesten kan holde sin Rytter, og vi har strax henvendt os til Saghyndige. Der er svaret os Følgende, som man selv videre kan undersøge: at de Fernstenger, der holder ned igjenem Hestens to Bagben, og den Fernstang, der hæfter gennem Halen, og som her kan være fire Tommer tyk, holder tilsammen ikke alene Hesten og Rytteren, men man kan, om man vil, endnu paa Hestens Hoved lægge flere Skippunds Vægt, og den holder endda. Man skal huske, at Billedhugger Borch er et teknisk Talent, som har studeret herhen hørende Love. Dette vil i mer end en Henseende netop her komme til Gode. For Billedhugger Bissen falst hans Flensborgerhøje ned midt under Arbejdet; — hendte saadan en af vores fattige Kunstnere, blev det baade en kostbar Historie og en meget langvarig; thi en Billedhugger kan hos os ikke gjøre Negning paa Billedhuggerhjælp, han maa selv gjøre det Altsammen, anden Gang som første.

Det er kun en simvel Retfærdighedshandling mod Billedhugger Borch at sige, hvad her er sagt. Men den vilde ikke være fuldstændig, hvis vi ikke netop nu omtalte de skammelige Angreb paa ham, som stundom har staet at løse i et af vores Blad. De har altid været uendfæde; thi deres Virkning har kun været nye Bestillinger til Kunstneren. Kan man sige det om Nogen, at han er kommet frem ved egen Hjælp og trods megen Modstand, saa kan man sige det om Borch. Medens en af vores Billedhuggere har nydt offentlig Stipendium til over 1200 Spd. (Borch har engang faaet et Stipendium paa 300 Spd.) og medens baade hin Billedhugger og flere af de andre i yderste Nød har faaet private Sammenklud til Bestillinger eller Bestillinger paa Andres Bonner og Overhæng af Rigsmænd, — saa har Borch uden noget saadan til enhver Tid haft mere at gjøre end alle vores Billedhugger til sammen. Hans Arbejder har gaact til fremmede Lande, er til Pryd for offentlige Bygninger, findes i Museer og private Samlinger, — og han har altid Bestillinger. En fattig Snedkersvend, som vandrer Europa igennem paa sin Tid for at komme rundt til de store Kunstmalerier, bestandig med det for Øje, engang selv at blive Billedhugger, og arbejder saavidt paa Haandværk, at han kan faa Raad til at tegne og se sig om, — og saa endelig engang paa Banen, i stadig Fremgang, saa hans sidste Arbejde bestandig er hans bedste, og midt i sin Virksomhed faar Tid til at hjælpe Andre, utretteligt, opfrende, — han er dog vor Øre ved. Borchs Arbejder har vundet ham et Navn og skaffet ham en lykkelig Stilling iblandt os**). Uden at tale om hans mangfoldige Buster, Basreliefs, Statuer til Kirker, hans Ørbefont osv., skal vi her kun minde om hans fire Marsråder (den unge Pige med Violerne, Pigen med Eggene, Jægeren, Stylsberen), fordi de i sin Type og Opsatning er nationale og vor Billedhuggerkunst til bestandig Øre. Endvidere om de to Granitsøer, de første i sin Art og ypperlige i Anatomi som Utdryst. Ligesaa om hans kolosale Statue af Christies, som vi har haft Lejlighed til at se støt og færdig, og som giver denne jevne Personlighed ødelægt og værdigt. Dette er den første kolosale Statue hos os og intet lidet Arbejde.

Man har altsaa i Borchs Arbejder som i hans Personlighed formoden Sikkerhed. Vi skal nu gennemgaa det af hans Udkast, som Andre har misforstaet. Der gives Mennesker, som taler og skriver om Kunst, skjønt Gud har

*) En Mand, der i Konge og Kongepligt fun ser et tomt Ceremoniel, vilde maaesse synes om Molins Udkast, men ikke et Folk, det forlanger dog mere.

**) Den eneste af hans Figurer, vi har set lastet, er hans Kristusfigur (i et Par Blad fra Stockholmerskillingen). Om den er at sige, at Borch har prævet (som Maleren Overbeck og flere, tyfse som franske kirkelege Kunstnere) at løse Kristusopfættelsen ud af det Østetiske, som overdækkede den, og give den tilbage til den Enfold, hvormed de gamle fromme Kunstnere saa Frelsers Stiftelse. Men vi heroppe i Norden har ondt for at forståa denne Stræben, saaom vi intet Sidstykke har og gjerne dømmer med Thorvaldsens Type for Øje. Men der er Mange, som finder tiltalende Fromhed i Borchs Opsattelse.

negtet dem Forstaelsen. Deres vindviede Stil rober det, længe før deres Dom bliver en Dom over dem selv.

En saadan har i Morgenbladet anket over Granit-Løverne ved Monumentets Tid, at de er for rolige. Men Manden er ikke følt ud af Udkastet, naar man vil have Hesten forover og Løverne forneden lige opjagede. Enten Hestens majestætiske Ro i Lys af Løvernes Brede, eller Løverne ligge mægtige under Stormen deroppe. Dette er at øge Kraften, det Andet vil være at mindse den. Men nu er det saa heldigt, at Indholdet krever det Samme; thi ganske vist viser Karl Johans mægtige Tanke fremad, men i Fred; Løverne lagde sig, da han gav dem sin Foreningstanke.

Naar Indsideren vil have Kappen bort, da er det atter at staa udenfor Verkets Kreds. Husker man, hvor højt Monumentet er, indser man strax, at Manden maa gjøres røslig og ruvelig, forat ikke Hesten skal herske over Manden. — Men noget Andet end Misforstand er det, at udlynde, at Borch ikke forstaar den dyriske Anatomi, fordi han til sit Udkast i Ler har brugt en Skitse fra 16 Åar tilbage, der blot viser Stillingerne. Man holde sig til den Tegning, som er indleveret og ikke til Lerkitten! Sandheden er nemlig, at Borch har gjennemstuderet Dyrenes Anatomi, Løverne foran Storhingsbygningen være Bidner. Man kan jo, hvad vi ved er gjort, lade Professor i Anatomi ved Universitetet forklare Løverne for dem, som twisler. Foreligger der saadan Bevis fra nogen af de Andre?

Borchs Monument koster fuldfærdigt 18,700 Spd. Hr. Molin vil leve „Altsammen“ for 20,000 Spd. Men hvad forstaar han ved Altsammen? Hvor højt er hans Monument? Hvormeget indeholder det? Borchs Monument bliver 34½ Tid højt, enhver af Granitløberne bliver større end dem foran Storhingsbygningen, de to Basreliefs bliver elsevne Tid lange og fem Tid høje. Dette er et sjeldent anseligt Monument, og hvad Prisen angaaer, kan man jo forelægge Overslaget for forstandige Udlændinge, sigeende: Rytterstatuen femten Tid paa femten Tids Tidstrykke med to Basreliefs paa fem Tids Højde og elleve Tids Længde, med fire Granit-Løver omkring, hver over seg Tid lange, og dette for 18,700 Spd., — han vil nok svare, at den, som har gjort dette Overslag og tror at komme ud dermed, maa forstaa sine Ting.

Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Om Ministerforandringen i Sverige høres meget lidt; det forunderligste af det Hele blir nok tilfist, at der kom saa lidt ud af det meget Brag.

Rigsdagens 2det Kammer har forkastet et meget tidsmæssigt Grundlovsforslag, der skulle forberede en hensigtsmæssig Ordning af Vanlovgivningen. Regeringsformens § 72 bestemmer nemlig at „Riksbanens“ Pengesleder skal gælde som Mynt; denne Bestemmelse om Rigsbankstledernes Evangelikus foresloges hævet. Dersom dette var blevet vedtaget overensstemmende med Forslaget, vilde næste Skridt gaaet ud paa, at ogsaa Privatbankernes Sedler skulle kunne kreses verlede med Sply, og herved vilde en vigtig Forandring henimod en sund og tidsmæssig Bank- og Pengelovgivning være påbegyndt. Første Kammer erklærede med 65 mod 35 Stemmer Forslaget hvilende; men andet Kam. forkastede det med 89 mod 76 Stemmer. Det uheldige Udfald tilskrives „Landmændene“ paa Rigsdagen og „Dagligt Allehanda“ i Presen.

En Række Forslag, gaaende ud paa Forbedringer i Folkekølns Ordning, er i det Bæsentlige bifaldt af andet Kammer. Vi skal senere gjøre nærmere Nede for dem.

Til det 12te Landbrugsmøde i Stockholm, som skal afholdes i Sommer, gjøres kraftige Anstrengelser, saa man haaber, at det vil blive talrigt besøgt. Premiernes Verdi er 6,250 Spd. i Sum.

— Den danske Regering har givet de fornyede Indrømmelser for Anlæg og Ordning af en Telegraphkabel fra England til Danmark og en lignende (allerde med daglig Kabbel) fra Norge til Danmark; om denne sidste ses nu Indrømmelse af den norske Regering.

Udvalget af Landstinget til foreløbig Behandling af Balgmenighedsloven har delt sig i et Flertal og et Mindretal, det sidste anbefaler den foreslaaede Lov, men det første anbefaler en Udsættelse, fordi det er enigt i, at en bedre Betjening af Prestembedet bør tilvejebringes. Mindretallet bestaar af Hørhammer, Haffner, Hasle og Ploug. — Landstinget har nu sluttelig antaget Vernepligteloven med Fratagelse for Prester at tjenne som Soldat.

— „Drammens Blad“ har afflyttet sine velskrevne Artikler „Stemmeretten bør udvides“. I sidste Afsnit yttres blandt Andet: „Spørgsmaalet om Stemmerettens Udvidelse er imidlertid af en mere praktisk end juridisk-theoretisk Natur. Det beror tilfist væsentlig paa Nationens politiske Udvikling og Samfundsorden. Og det er seet fra dette Standpunkt, vi finde det nødvendigt, at en Reform står i de nu bestaaende Regler for aktiv Borgerrets Erhvervelse. Det er ikke af Hensyn til, hvad andre demokratiske Lande allerede har optaget i sine Forsatninger, men allene af Hensynet til vores egne praktiske Behov, at vi har troet at burde nærmest slutte os til den danske Grundlovs Bestemmelser i dette Punkt. De Garantier, der her er opstillede for at den almindelige Stemmeret ikke skal medføre nogen fare for det Hele Vel, vil antageligtvis også findes haade selvvindlysende og tilstrekkelige for Øjemedet, saa en nærmere Kommentar vil være de Fleste oversigtlig.“

Tilleg til Norsk Folkeblad №. 17.

Skolesager.

Der tales og skrives saa Mangt og Meget og saa forskelligt baade om det højere og lavere Skolevesen i vore Dage, at det for Mange bliver et Virvar, hvori de gaar sur og føres paa Afveje. Maalt bliver forveglet med Midlerne og omvenot. At denne Tingenes Orden forsinker os i mere end en Retning er klart, og det var derfor at ønske, at man snart maatte finde Nede i Sagen, saa at Kresterne kunde samles om det rette Punkt. Med Hensyn til Almueskolen mener jeg, man maa blive staende ved det gamle Ord, at dens Maal er „at understøtte den huslige Opdragelse.“ Ja netop her er Tyngdepunktet, som derfor ogsaa maa være Udgangspunktet for Behandlingen af alle Skoleopgørsmaal. Kan Skolen være Hjemmet en kraftig og ufortrød Hjælper i at danne saavel dygtige og oplyste Borgere som gode Kristne, da er den, hvad den hør være. Hvad Midlerne angaar, da har Guds Ord stedse vist sig at være Hovedmidlet til Folkenes Opdragelse, og forresten udpeger enhver Tid overensstemmende med sine foregående og uafslutelige Krav Grandserne for den Kreds, inden hvilken Undervisningen skal besøge sig. Der gives nok af dem, som mener, at Almueskolen spender Buen for højt, naar Timetabellen indeholder Modersmaal, Naturkundskab, Geografi og Historie, ja maaske Geometri og Tegning; men lader man Tidens og Samfundets Krav komme til Orde, lader Intet sig afsprutte uden paa haarde Vilkaar. Det er derfor en uforståelig Letfindighed, om man uden videre vil skyve fra sig, hvad der ved første Øjekast kan synes uoverkommeligt; thi ved nærmere Prøvelse kommer man maaske til en anden Anskuelse og finder Raad for Uraad. Jeg skal frembrage en Omstændighed, som her maa komme i Betragtning; men som i Almindelighed ikke legges megen Vægt paa. Det er en bekjent Sag, at et ubekantet og daarligt udstryet Værsted leverer saa og usle Arbejder, og mon Skolen ikke er den samme Lov underfastet? — Herpaa kan i Ordets egentligste Forstand svares bekræftende, og derfor er dette Noget, som Skolens Venner burde lægge sig paa Hjertet. — De Bekvemmeligheder og Medskaber, som staan Almueskolerne paa Landet til Raadighed, er somoftest rent-udsagt jammerlige, ja med Omgangsskolerne, der nu i sit Døsen ikke kunne være Andet end den usleste Nødhjælp, er det i denne Henseende i Sandhed elendigere, end man kunde vente midt i det nittende Aarhundrede; disse maa i det Følgende sættes ud af Betragtning. Men Fassskolerne da? — Ikke saa sjeldent mangler Lokalerne tilstrækkeligt Rum og Lustareal; men endnu oftere lade de saameget tilbage at ønske i Henseende til Renlighed, Udseende og Hensigtsmæssighed, at de i Sandhed øde Hjemmet en daarlig Hjælp i en Retning, hvor netop megen Hjælp tilstrænges; thi Skolelokalet hør danne en sharp Modstætning til det uhyggelige og urenselige Hjem, som er faldet i altfor mange Almuebørns Lod. Naar Skolens Vorde og Venne aldrig have set Maletkosten, se de, som venteligt er, lidet indbydende ud for den lille Øje, som skal tage Plads der, forat baade Skjønhedshands og meget andet Godt, som med den staar i Forbindelse, kan komme til at herske hos ham. Men han gaar maaske baade i Sind og Skind ligesaa lurtet derfra, som han kom. Skoleforsommelser og Ringeagt for Kundskaben næres uden Tvivl i høj Grad ved Skolens uhyggelige og frastødende Udseende, ikke at tale om, hvor dyrt Børnenes Helse maa bøde for, at Rummet mangler fornøjend Lustværel. Alle disse Misligheder have ikke sin Grund i vor Fattigdom, der nu stedse skal bære Skylten for alle Ulemper; men den hidrørende fra Mangel paa Syn og Sands for det Rette.

Hvorledes skal forresten Undervisningen i Geografi, Historie og Naturkundskab gaa for sig i en Skole, der enten slet ikke ejer Vægtavler og Vægkarter eller bare har noget daarligt Øj, som er jævngodt med Intet. Og saadan som en Globus er nu rent en sjeldent Narritet i Skolerne paa Landet og mangler sandelig ogsaa paa altfor mange Steder i Byerne. Geometriske Redskaber og adstillet Smaat, der kunde nytties som Anskuelsesmidler, er somoftest heller ikke i Skolernes Eje. Fattes nu dertil ogsaa en hensigtsmæssig Lærebog, maa vel Mangelen kaldes fuldstændig. Og der skal i Sandhed ikke megen Skarpsindighed til for at kunne sejse, at der under flige Omstændigheden maa gaa saare megen Tid og Kærdom tabt, ligesom det ogsaa maa være indlysende, at en Skole med tilfredsstillende Udstyr kan indspare Tid til Tag, som ellers maa forsvimes eller blive trivielt og ufuldkomment fremstillede.

Gode Skolegrejer kunne derfor sjeldent høbes fordyrt. — Skol Naturkundskaben blive Almuens høre Ejendom, maa Skolerne kappes om at lægge sig til Naturalsamlinger og fysikalske Apparater, der paa sin Maade ere ligesaa nødvendige som Landkarter, og de ere maatte det eneste Middel, hvorved Undervisningen i dette Tag kan blive interessant og almenfattelig. Paa Landet har man rigtignok den store Jordel, at Planter og Dyr findes lys levende tæt udenfor Skolens Bægge, og Læreren kan enten gaa med Børnene ud i det Frie eller hente Planter og Blomster ind paa Skolen; men dette lader sig dog ikke gjøre om Vinteren, og for Børnes Vedkommende er det i Regelen ingen let Sag til nogensomhelst Tid. Og hvad Mjneralriget angaar, da kommer ma slet ikke langt, hvertiden i By eller Bygd, hvis man ikke har en ordnet Samling at henvise Børnene til. I „Lærebog for Folkeskolen og Folkehjemmet“ læses: „I Bjergene findes ofte saavel de omtalte Erfer og Metaller som ogsaa Stenarterne i forskellige Stikkeler med starpe Hjørner og glatte Sider. De kaldes da Krystaller.“ Dette er grejt nok sagt; men alligevel kan ikke et Barn og maaske neppe en Børn faa et klart Begreb om, hvad en Krystal er, uden han faar se en saadan. Dette er let at inse for Enhver, som vil tænke over Tingen; men desuagtet hører man aldrig Tale om, at nogen Kommune har Tanke om at forsyne sine Skoler, hverken med Mineralier eller Planter. I Göteborg og paa flere Steder i Sverige derimod skal denne Sag allerede være kommen paa Gild. Hvor der her i Landet er gjort Noget i denne Retning, er det flest ved Gaver fra en eller anden ufortrød Ven af Skolen. Kongensbergs Almuestole, ved jeg, har af en enkelt Mand faaet flere Gjenstande, hvorved visse Dele af Naturlæren gjøres anstuelige, og man maa formode, at Østlandet har andre lignende Exempler at opvise. Her paa Vestlandet nyver man ogsaa stundom Frugter af samme Bestæfshed. Saaledes skjænkede Hr. Professor P. Daage for vel et Aars Tid siden den med Flekkefjords Kirkesangerpost forenede Almuestole i Næs Sogn en meget smukt udstryret Mineral-samling indeholdende over et halvt Hundrede forskellige Mineralier. For denne sjeldne, nyttige Gave var det mig, som har havt den Glæde at faa benytte den ved Undervisningen, herved tilsladt offentlig at bevidne Professoren min og vedkommende Kommunes herteliggste Tak. Samlingen er anbragt i hensigtsmæssige Skuffer og benyttes saameget, som Tiden tillader. Hr. Apotheker Niis hersteds skylder jeg ogsaa paa Skolens Begne megen Erfendelighed, fordi han flere Gange velvilligt og uden Betaling har overladt mig en hel Del smukke Krystaller af forskellige Salte, hvorom jeg har læst med mine Skolebørn. Men jeg har endnu flere at taffe: Hr. Sogneprest Falstenberg har forceret Skolen en Globus, og Hr. Magler B. Spyland i Flekkefjord har forceret den meteorologiske Instrumenter, hvilke Drengene i øverste Afdeling gøes i at bruge, idet de hører sin Uge efter Tur holde en meteorologisk Dagbog. Endvidere har man ved Sidstnævnte faaet en Del Landmaalingsapparater samt flere gode naturvidenskabelige Skrifter, især nyttige som Haandbøger for Læreren, en Loupe til Brug ved Betragtning af Planterne og nogle Sekt af C. Adlers Fortegninger, der maa betragtes som meget hensigtsmæssige for Begyndere i Frihaandstegning, et Tag, hvori de flinkste Børn faa Lov til at gøe sig som Optuntring og Belynnning for deres Flid og Fremgang. Ved Skolens Oprættelse fik Kommunen desuden af samme Mand og hans Broder, Skibsfører N. Spyland, en Sum Penge til Dækkelse af en Udgiftspos, som Kommunalbestyrelsen hiede sig for at børse.

Utagt alt dette er blot en Del af, hvad Hr. B. Spyland har gjort for Almuens Oplysning i denne Kommune, er det dog tilstrækkeligt til at vise, hvormeget man her skylder denne Mand, ligesom det er at haabe, at flige Bestrebelser af en Enkelt vil virke vækkende paa Folket i sin Hæthed, saa at man kan komme til at agte paa Tidens Tegn og ile til Løsningen af de Døgaver, Forhynet har forelagt os. Nogen Bevægelse i denne Retning kan der ogsaa allerede spores. Saaledes oprettede Sognet ved Begyndelsen af forrige År en større Bogsamling, hvortil der blandt Opsidderne subskriberedes et Belpb af vel 200 Sp., og Oprættelsen af et Par nye Fæstskoler er bragt i Forslag og har mange Stemmer for sig.

Ejershaags Skolelokalet pr. Flekkefjord.

N. Næsheim.

Skolelærermødet i Tørde (ved Kirkesanger Høvig). Vi slutte idag med Uddraget af disse Meddelelser. Man behandlede følgende Spørgsmål:

„Den 24de Juli Kl. 9 samledes man igjen til Møde, der begyndte med Psalmeverset: „Hjælp, at din sunde Lærdoms Kraft“, og Børn af Starsteen.

Spørgsmål No. 3: „Hvorledes hør Religionsundervisningen meddeles Begyndere, og navnlig, hvorledes hør Katechismus og Bibelhistorie sættes i Forbindelse?“ og Spørgm. No. 4: „Hvilket Grundlag af Kristendomskundskab tror man at burde forudsætte hos Barnet, inden det begynder at lære Forklaring udenad?“ besluttedes sammenbragte og behandlede som No. 4. Nøstdahl gav Indledningsforedrag, hvori han især fremstillede sin Fremgangsmøde ved den første Religionsundervisning.

Den første Religionsundervisning maatte meddeles Begynderen mundtlig. Bibelhistorisk Stof maatte danne Grundlaget. Bibelhistorien er ligesom Religionens Basis og laa Barnehjertet nærmest. Heri var Alle enige. Man var identivit en lang Tid gaat en bagvedt Vej med at lægge Grundvold for Barnets Religionslære, idet man først havde begyndt med Katechismus, sad Forklaring, og da endelig, om man rekkede saalangt, Bibelhistorie. Man opfordrte her en Lærebrygning uden tilstrækkelig Grundvold, og Fremgangsmøden straffede sig iselv, idet at Barnet ikke magtede at tilegæde sig det for tunge Stof. Saa man hen til Herrens Abenbarelsemaade i Bibelen, saa aabenbarede han sig gennem Historie, førend han gav Mennesket en Lærebrygning. De Mend, som, ledede af Guds Vand, havde samlet de hellige Skrifter til et Helt, have haade i det gamle og nye Testamente begyndt med Historie. Den store Opdrager har her selv givet det bedste Fingerpeg. Det er desuden en klar Sag og godt gjort ved Erfaring, at den hellige Historie er bedre stillet til i Begyndelsen at vække og udvikle de moralste og religiøse Evner i Barne-aanden end bærende og dogmatisk Stof. — Baade Kirken, Skolen og Hjemmet har sin Andel i Skylden for den forkerte Fremgangsmøde. Man vil ikke her udtale nogen Bebreidelse; men som længere fremkomme i Udvikling ville vi vogte os for de paapegede Fejl. I Hjemmet er Forklaringen endog paa sine Steder bleven forgudet og sat ved Siden af, ja over Guds Ord. Der gaves Forældre, som næsten ikke vidste af, eller rettere, de vilde ikke vide, at deres Børn skulde lære Bibelhistorie; de gjorde endog Modstand mod dens Indsørelse i Skolen som Grundlag for Kristendomsundervisningen. Kirken og Skolen havde fra først af Skylden; men herfra maatte derfor ogsaa Reformen udgaa. Prester og Lærere maatte slutte sig sammen, for at Bibelhistorien maatte komme til sin Ret.

Om Udstrekningen af den bibelhistoriske Undervisning som Grundlag for Katechismen var der lidt delte Meninger. Nogle mente, at Skabelsens og Syndefaldets Historie af det gamle Testamente og Jesu Fødsel og Daab samt hans Lidelseshistorie af det nye Testamente var nok, og at man med dette Grundlag funde gaa over til at meddele Katechismen ogsaa mundtlig for det Første. Andre vilde have en fyldigere Historie, foruden Skabelsen og Syndefaldet af det gl. Testamente tillsige Syndfoden, Pagtsfollets Stammefædre og dette Folk selv idetmindstes til dets Bosættelse under Josva i Kanaan samt noget om Profeterne, og af det nye Testamente tillsige en Oversigt over Jesu Virksomhed, en Del af hans Mirakler og om muligt lidt af Lignelserne. Herved bibragtes Barnet en hel Del religiøse Forestillinger. Barnet var nu kommet saavidt, at det kunde lære, og med dette Grundlag funde det ligefrem begynde at lære Katechismen.

Med Hensyn til Maaden, hvorpaa Bibelhistorien skal meddeles, da deles Afnittene i saa sorte Stykker som muligt; saa Barnet formeget, er man utsat for, at Alt gaar spildt. Stykket fortelles op igjen et Par Gange. Saa egaminereres lidt for at erfare, om Barnet har tilegnet sig det Fortalte, og for at holde Opmærksomheden vedlige. Derpaa fortelles op igjen, og man lade ogsaa Barnet føge at fortælle. Ved denne den første Gjennemgaale befatte man sig ikke meget med Anvendelse, høst intet eller saa godt som intet; Bægten bør hovedsagelig lægges paa det Historiske. Hvis ikke, faar man en Religionsundervisning, som Barnet ikke kan forstå. Sproget hør være simpelt og fælligt, saa at Alle kan følge med. Herhos erindre man dog, at Bibelhistorien er Guds Ord, hvorför man vogte sig for at bruge lave og platte Talemaader.

hvorved Guds Ord nedværdiges, hvorfor Tonen maa være alvorlig, men tillige barnlig og livlig. Samtidig medanden Gjennemgaelse af Bibelhistorie læres Katechismus. Det tilsvarende Stykke i denne gjennemgaaes og forklares, men ikke just begrebsudviklende; thi det er Sandheden i den, som skal tillegnes. Neste Gang fremstiges det gjennemgaade Stykke ordret, højt og tydeligt. Nu først kan der blive Tale om mundtlig Katechismus, idet at Sandheden i Stykket udvikles og belyses med Eksempler helst af Bibelhistorien. Bibelhistorie læres også nu; men i Bibelhistorie hør Barnet paa intet Stadium bindes strengt til Bogens Ord. Kun Gangen i Stykket ønskes bevaret. Bibelhistorie og Katechismus hør have sine særlige Timer; thi Barnet skal vide, hvilket Tag det har. Under Anvendelsen af Bibelhistorie glemmes paa intet Stadium det Historiske. Det er dette, der ligesom skal give Lærerættningen Liv; thi her viser Herren i Gjerningen i Tyskland med Mennesket, hvad han har lert, lovet og truet med.

Med Foranførte er givet, hvilket Grundlag af Kristendomsfundskab, der hør forudsættes, før Barnet lærer Forklaring. Nogen Aldersgrænse kan ikke godt bestemmes; det kommer an paa Evnerne og Anledningen til Udvikling. 11 a 12 Aars Alderen vil formentlig hos Børn med almindelige Evner danne den rette Tidsgrænse.

Sprøgsmalet om Forklaringen gav Anledning til livlig Diskussion, da forskellige Ansuelser udtalte sig.

Man havde nu 4 forskellige Forklaringer, hvilket ofte virkede forvirrende og skadeligt. De enkelte Sogne i et Præstegjeld havde til dels hver sin Forklaring.

Da de alle ere autoriserede, kan Brugen ikke negtes. Enhed var vist prækelig; men dette maa ske ad Overbevisningens Vej, og til den Ende maa Præst og Lærer slutte sig sammen og syge at påvirke Folket.

Alle Forklaringer havde den Hovedfejl, at de varer for store. Barnet hør ikke forpligtes til at lære dem. Derved bliver Religionen en Evansag, og dette er den største Grund til, at Religionsundervisningen bliver døb, og Religionsfundskab en døb Fundskab. Barnet overlæsses med Religionsundervisning. Et Omrids af Forklaringen vilde være passende; til dette skal Lærerens Mund være den bedste Forklaring. Præsterne skal give Slip paa den større Fordring af Forklaring ved Konfirmationsforberedelsen og ikke plage Børnene med saamegen Dogmatik. Barnet maa tvinge sig til at lære Forklaring for at blive konfirmeret; denne Evansag maa væk. Børn være endog viste tilbage, fordi de ikke kunde Bogens Ord.

Skal der affattes en Lærebog, maa den vel have denne Form og dette Indhold. Den Tid var vel ikke langt tilbage, da det at lære Forklaring var det samme som at lære Religion; man lærte den saaledes, at man ingen Religion lærte. Den var ikke forberedet ved Bibelhistorie og Katechismus og ikke gjennemgaet, før den lærtes. Forklaringen maatte „ind“, og det skete endog ofte med Lamp og Ris i Haand. Denne Tid haabede man dog at være kommen forbi. Baade Religionen og Troen og Livet maa have et Indhold; men dette Indhold maa være Barnet bevidst; det maa derfor læres og udtrykkes i Former. En god Grundvold lagt, saa vil Barnet ikke længer lære den med Evansag, men med Lyft. Naar Barnet skal træde ud i Livet som myndigt Medlem af Kristi Menighed, maa det ogsaa kunne gøre Nede for sin Tro og Kristendom; men da maa det tillige hjælpe og forstaa og selvstændigt udtale de dogmatiske Sandheder. Det er Vanden, som gør levende; men den virker ved Midler. Læreren selv maa givne gjennemtrængt af Vanden og han bruge Midlerne med Forstand, saa vil Venen findes til Barnehjertet, og det vil lære med Lyft. — — Saa prækeligt det ofte kunde være at faa Bogen indstræknet, saa farligt vilde det ogsaa ofte være. En Kreds er til Ex. rationalistisk, en anden pietistisk; i Lærebogen med dens nuværende Omsfang har man et Værn mod Udsætninger. Den er Læreren en sikker Borgen at holde sig til især i bevægede Tider. Kirken har her troiligen delt Ansvarret med ham, og derfor hør han være taknemmelig.

Lærerfrihed er dog særdeles prækelig; thi naar Lærerens Hjerte ikke stemte med Lærebogen, saa var det ikke saa skadeligt, om han ej fulgte den, som naar han fulgte den uden at tro den.*)

Man havde intet mod Lærebogen i og for sig selv. Den var en god Ledetråd for Læreren. Man havde Eksempel paa, at Børn læste den med Lyft. De, som varer udrustede med saavidt Evner, maaatte gjerne lære den. Somme Stykker ere af den Beslaffenhed, at naar de skal læres, maa de læres ordret; med andre var dog ikke dette nødvendigt. I Umyndighedsalderen hør Barnet neppe være uden al Evansag. Luther har imidlertid i Indledningen til sin lille Katechismus advaret for at opvarme med saameget, at Barnet intet beholder deraf. Men man ikke gør sig styrdig heri, naar man forlanger, at litungnemme Børn

skulle lære både Bibelhistorie, Katechismus og Forklaring? Driver man ikke ofte her et Trældomsarbejde med Bogstaven, saa at både Religionen og Livet gaar tabt? Barnet vilde funne tægne sig langt mere Kristendomsfundskab ved at slippe med nogen af disse Lærebøger. Hvilkens hør da gaa væk? Svaret er givet før. Har et Barn tægnet sig Bibelhistorie og Katechismus, saa kan det gøre Nede for sin Tro, saa at Menigheden maa være tilfreds. Altidaa, har et Barn Evner dertil, saa lære det Forklaring, og Præst, Lærer og Menighed hør glæde sig derover. Man venter af disse, at de blive de mere Fremragende i Menigheden paa Grund af det større Lys og den mere modne og ordnede Indsigt i de kristelige, dogmatiske og konfessionelle Sandheder, og de mindre Begavede ville se op til dem og slutte sig til dem. Men det mindre udrustede Barn hør derfor ikke forkybles med Bogstavtrældom ofte haade paa Religionens og det barnligkristelige Livs Bekostning, og mange Børn lære Forklaring, som ikke skal lære den.

Formiddagsmødet sluttedes hermed, og blev det bestemt, at Sprøgsmalet No. 9: „Staar Lærerens Afspørring i det rette Forhold til, hvad Skolen krever?“ skulle være Forhandlingsemne paa Eftermiddag, hvilket Sprøgsmalet nu blev No. 5. — — Med Behandlingen af nærværende Sprøgsmalet blev Mødet hævet, efterat Møde til næste Sommer blev foreslaaet paa Flors.

Ordsrøren sagde Forsamlingen Tak for Samværet og udtalte et hjerteligt Farvel, ligesom han i en inderlig og varm Børn nedbad Herrens Belsignelse over Mødet — over Skolen og dens Lærere, hvorpaa Psalmen: „Lov og Tak og evig Lyk“ dannede Slutningen.

De sidste Begivenheder.

Der har i den sidste Tid etter været megen Tale om Nordslesvig og om de endelige Underhandlinger mellem Præsjen og Danmark. I et fransk Blad er det blevet berettet, at Østriggen har gjort det første Skridt til en Indblanding i denne Sag, og at Baron Beust har tilstillet den østrigske Gesandt i Berlin en Depesche, hvori han raader den præsens Regering til ikke at drive sine Fordringer ligeoverfor Danmark saa vidt, at de ligefremme Underhandlinger mellem Præsjen og Danmark maatte afbrydes, da Østriggen ellers kunde se sig nødsaget til at forde udført Prægerfredens femte Artikel (der krever en almindelig Afstemning i Nordslesvig). De præsens Blade har efter Sædvane, naar det gælder ubehagelige Nyheder, erklæret det Hele for Løgn og Opspind og derhos benyttet denne Læslighed til at belære Verden om, at Danmark ved Prægerfredens 5te Artikel ingenlunde, som man almindeligvis antager, har facet Det til at opstille Fordringer, at Præsjen ved denne Artikel ingenlunde har paataget sig nogen Fordrigtsel; men at det kun godhebsfuldt har erklæret sig villigt til at afstå et Stykke af Slesvig paa visse Bestemmelser, om hvilket det siden har indledet venstabelige Forhandlinger med Danmark, hvorved det dog for Præsens Vedkommende maaatte anses som ganske ligegyldigt, enten disse ledede til noget eller ikke, da den præsens Regering altid vilde have det i sin Magt at afgjøre Sagen efter eget Godtbestindende.

Det synes dog, tiltrods for de præsens Blades Be-negtelser, at forholde sig ganske rigtigt, at Wienerkabinetet har tilstillet sin Gesandt i Berlin en Depesche angaaende det nordslesvigiske Sprøgsmalet, og man kan da neppe tro, hvad en Korrespondent til et præsens Blad fortæller, at Baron Beust skalde have freget denne Depesche udelukkende for sin egen Fornøjelse. Bistrop erklæres det i flere østrigske Blade, at det kan være Østriggen ganske ligegyldigt, om Als og Dybbøl hører til Danmark eller til Præsjen, og at der altsaa ikke er nogen Grund for Østriggen til at styrte sig i en Krig for den Sags Skyld. Men skalde end dette være saa, kan det dog ingenlunde være Østriggen ligegyldigt, om Prægerfreden i det Hele respekteres eller fuldstættes, og herom er det i Virkeliguden Sprøgsmalet drejer sig.

Paa lignende Maade forholder det sig vistnok ogsaa med Frankriges Holdning ligeoverfor Forhandlingerne mellem Præsjen og Danmark. Den franske Regerings Blade vedblive at forsøre, at den ikke agter at blande sig i disse; men heraf kan ikke sees, om den ogsaa vil holde sig udenfor Sprøgsmalet, saafremt Forhandlingerne, hvad der dog senere eller tidligere vil ske, afbrydes uden at have ledet til nogen Afgjørelse. Frankrig, heder det, vil ikke bryde Freden for Nordslesvigs Skyld. Men Frankrig har et vidtloftigt Regnskab at opgjøre med Præsjen, og det nordslesvigiske Sprøgsmalet er kun en enkelt Post i dette Regnskab. Den har imidlertid en fremragende Betydning, da neppe nogenteds den præsens Politiks Naahed og Ufor-enelighed med baade gammel og ny Folkeret er traadt klarere frem end netop i Opgjøret med Danmark, og heraf vil vistnok Kessler Napoleos Regering i sin Tid gøre det

forsøgne Brug. Den danske Krigsminister er rejst til Paris, hvor han har fundet en udmarket Modtagelse saavel hos Kessleren som hos hans Minister. Dette har fremkaldt et Rykte om, at Danmark skalde have paakaldt Vestmagternes Hjælp i det nordstævige Sprøgsmalet. Efter de fra dansk Side give Æphysninger forholder det sig vistnok ikke saa; men det lader dog til, at den præsens Regering har fundet Stillingen noget betenklig, da det af de franske Blades Sprog synes at fremgaa, at den har ladet sin Gesandt i Paris afgive nogle beroligende Erklæringer og Tilsagn om, at den vil staa ved sin Understørt og opstre sig paa en hæderlig Maade. Ifølge et fransk Blad har Greve Bismarck den 3de April tilstillet alle præsens Gesandter en Mundstørelse, hvori han erklærer, at det aldrig har været Præsens Hensigt at unddragte sig de Fordrigtelser, som Prægerfreden paalægger det, at Underhandlingerne med Danmark fremdeles fortsættes, og at han holder fast ved Haabet om at se dem afsluttede med et heldigt Resultat. Ifølge det samme Blad har Bismarck nylig havt en Sammenkomst med den danske Gesandt i Berlin, under hvilken han erklærede, at det var Præsens Hensigt at bringe Sprøgsmalet om de danske Distrikter i Slesvig til en venstabelig Løsning; men han maaatte med det Samme lade Danmark vide, at Præsjen ikke vilde taale nogen som helst Indblanding af fremmede Magter i dette Anliggende.

Danmark har vistnok intet at vente af Præsens Vensteb eller af Forhandlingerne med Bismarck; den danske Regering har hidtil holdt fast ved Kravet om en almindelig Afstemning, og ligesaadigt som den kan forlade dette Standpunkt, der er givet ved Prægerfreden, ligesaadigt kan Præsjen gaa ind derpaa, saa det slesvigiske Sprøgsmalet dog nok til sidst kun lader sig afgjøre ved fremmede Magters Indblanding.

My Folkehøjskole.

I Norsk Folkeblad No. 14 har en Brevskriver fra Ullensvang i Hardanger, der undertegner sig „en Ven af Folkehøjskolen,“ gjort en Henvisning til mig i Anledning af den nye Folkehøjskole, jeg agter at oprette i Søndhordland, og ledsgaet samme med et Par Bemærkninger, som muligens kunde virke vildledende, om de ikke blev modsagte. Jeg er dersor saa fri at anmode den cærede Redaktion om Plads for efterfølgende, korte Forklaring.

Naar jeg har valgt Halsingen i Søndhordland til Sted for den nye Folkehøjskole, saa er Grunden ikke den, Brevskriveren antyder, at jeg vil „give Stordøens Seminarium en Modvægt.“ Dette har aldrig været min Tanke, ligesaadigt som det nogensinde har funnet falde mig ind, at nogen af den rent tilhørende Stedsbeliggenhed skalde lade sig lede til en saadan Formodning. Jeg kan heller ikke tilbageholde den Mening, at den cærede Indsænder havde handlet vel saa rigtigt, om han, istedetfor udenvidere at meddele Offentligheden dette løse Rykte, forvirret havde forhørt sig lidtnermere om sammens Paalidelighed. Han vilde da snart være kommet undervejs med, at det var igrebent rent ud af Lusten uden hverken i mine Udtalelsler eller Optreden at have noget som helst at støtte sig til. Kan jeg end ikke ganske samstemme med den cærede Brevskriver, naar han gjør Seminariet ensbetydende med „Folkeand, Folkeliv, og alt hvad godt og sundt er,“ saa maa jeg dog erklære mig fuldstændig enig med ham, naar han siger, at Folkehøjskolen har en højere Ópgave end at modstræve et Seminarium. Disse Undervisningsanstalter maa virke „hver i sin Retning og hver paa sin Maade, uden at den ene — i Óførsning i det mindste — kan lade sig bestemme i sin Virksomhed af den anden.

At Stedet er valgt uden noget som helst Hensyn til Seminariet — derom haaber jeg Indsænderen vil blive endvidere overtydet, naar han faar høre, at det fra først af slet ikke var min Ógt at legge Skolen i Søndhordland, men paa Wors eller ved Bunden af Hardangerfjorden. Flere Mænd, der varer vel kendte med Forholdene her i Amtet, fraraabede mig imidlertid at vælge Wors. Jeg stod netop i Begreb med at udse mig et Sted i Hardanger, da jeg modtog Indbydelse fra Ejeren af Halsens Kloster, Niels Guel, til at komme ned til ham og forelsigt oprette Skolen der. For den, som skal prøve paa i det Bergenske at grundlægge en højere Folkehøjskole, fremstiller der sig mange vanskeligheder, især naar han ikke er udrustet med Privatformue, som han kan sætte i sit Foretagende. Folkehøjskoler er endnu ukendte her; Betydnigen og Nødvendigheden af den frie, folkelige Undervisning har endnu saa langt fra trængt sig ind i den almindelige Bevidsthed, at der kun i enkelte Bygdelag er begyndt at ytre sig nogen bevidst Trang i denne Retning. Bondeus økonomiske Evne er her ikke saa stor som paa Østlandet, ligesom ogsaa Stedsforholdene lægger mange hindringer i vejen. Hertil kommer endvidere, at Folkehøjskolen endnu er oprøvet. Man er saaledes ikke paa det Røde med,

* Utalt af en Ifkelsærer.

(Indsænderen)

hvorpelædes den folkelige Undervisning skal ordnes og indrettes. Den maa afspæsses efter de forhaanden værende Forhold, Folgets Nationalitet og Livsvilkåret. Det danske Højskolevesen kan man ikke overvære paa norsk Grund uden at løsøre det fra dets Rød i det danske Folkesels og den danske Folkekarakter. Man maa derfor i Begyndelsen fare forsigtigt frem. Den Ubemidlede kan ikke ligeledes følge sig den høveligste Bygd, kjoæbe Gaard, opføre prægtige Bygninger, gjøre store Tilstelninger og saa lade Skolen begynde sin Virksomhed unanseet, hvad enten den i Begyndelsen faar mange eller saa længere. Hertil udfordres betydelig Kapital. Han kan heller ikke, som Stik og Brug er i Danmark, henvende sig til Almuen selv og sjøe dens Bistand. Hertil er vort Folk for misstænklig. Hans Streve vil blive forklaret som Egennytte. Nej, han maa selv bringe Sagen i Gang, vise Bonden, at den er god og nyttig, først da kan han gjøre sig Haab om hans Bistand. Denne min Opfattelse af Sagen gjører, at jeg med Glæde modtog hr. Juels Tilsbud. Paa Juels Ejendom kunde jeg lade Skolen begynde i det smaa og senere udvide den, efterhvert som Tidsomstændighederne krævede det. Jeg var her heller ikke bundet til et bestemt Sted for længere Tid; skulde jeg anse det ontfældt, kunde jeg strax flytte Skolen andetsteds hen. Halsens Kloster er jo bekjendt et af Amtets største og mest veldrevne Gaardbrug og har eu smuk og høvelig Beliggenhed ved Udløbet af Hardangerfjorden. Stedet er ikke saa afsædeligt, som Indsideren vil gjøre det til. Saavel ved Bygderne i Søndhordland som Hardanger er der stadig Dampskibsförbindelse. Men hvad der især bestemte mig, var at den gæve Folkemand, Niels Juell, loede Sagen sin Understøttelse. Jeg troede netop, at de unge Gaardmandsgutter fortrinsvis vilde komme til et Sted, hvor de kunde have et ordentligt, veldrevet Gaardsstel for Øjnene og faa Rettedning i Jordbrug af en saa erfaren og dygtig Mand. Jeg har nu tilsyn, at Skolen vil begynde paa Halsengen til Høsten, og gjort staar ikke til at endre. Selv om Indsideren talte i hele Bygdens Navn, vilde det være mig umuligt at modtage hans venlige Tilsbud. Herfor saavel som for den Tilst, han lægger for Dagen, er jeg ham meget taknemmelig.

Sluttelig maa jeg fremhæve, at Skolen kun forelægges vil blive holdt paa Halsengen. Om nogle Aar haaber jeg, Interessen for Sagen skal være størrer, og at jeg da kan flytte Skolen nærmere hen mod Distrikts Midtpunkt; forhaabentlig vil den da kunne indrettes langt fuldstændigere, end det nu i Begyndelsen er muligt. Jeg kan ogsaa tilføje, at det lange har været mine Ønskers Maal at kunne virke blandt de gæve, tankesfriske og hjernehulde Bønder, som bo langs Fjordene i det underelige Hardanger.

Den 12te April 1868. Erhædigt

W. Konow, Student.

Angaende Optagelse i den paatenke Skole henviser Redaktionen til vedkommende Bekjendtgørelse i dette No. af Bladet.

Nyheder.

Svelvig 6te April 1868. (Meddelt Norsk Folkeblad). Fredag den 3de dennes gif et meget smukt Stik ca. 170 Læster af Stabelen paa hr. Kjøbmænds Jørgensens Skibs-værft hersteds og til Navnet „Stiftsprost Jensen“. Det roses af Tagmænd som særdeles velsyret faaet med Hensyn til Lastningsevne som til Sejlads og smuk Konstruktion. Det, som imidlertid gjorde Dagen mest mærkværdig, var Beviset paa det gode Forhold, som herstår mellem Verftscheff og Arbejdere, idet disse sidste, omtrent 100 i Tallet, havde lagt sammen til et meget smukt Mahogni Kontorhord med Indretning og en Kontorstol, hvilket umiddelbart efter Skibets Afløbning med en anerkjendende Skrivelse blev ham overrakt. Senere paa Dagen viste han sin Taknemmelighed ved at indsette i Sparebanken 50 Spd. som Grundfond til en Understøttelseskasse for hans Verfts-arbejdere. Om en 14 Dages Tid vil et mindre Tartsj ca. 70 Læster gaa paa Vandet fra samme Verft.

Dødsligeden i Norge. Antallet af Dødsfaldene her i Landet i 1865 var 28,066, hvilket er et mindre Antal, end i de 4 nærmest foregaaende Aar, og da Foluemængden imidlertid øver, er det procentvis end yderligere mindre. I 1862 døde 32,502, altsaa var Dødsfaldene i 1865 4,436 mindre. Sammenlignet derimod med Midtallet i 1856-60 viser 1865 7,74 pct. flere Dødsfald for det hele Land, dog saaledes at Forøgelsen i Trondhjem var størt eller 20, pct., mens den i Tromsø Stift kun var 1,61; og i Bergens Stift vises endog en Formindskelse i Dødsfaldene med - 0,77. For kun 9,625 eller omtrent 1/2 var Dødsfaarsagen opgivne; de fleste af disse, eller 1,375 døde af Tæring (Phthisis), dernæst 679 af Skarlagensenber, 623 af Lungebetændelse (Pneumonia), 593 af Nerve-

feber (Febris thyrosoa), osv. Ved ulykkelige Hændelser var 979 omkomne, ved Selvmord 150, ihjeliggjede Byrn 29 og dræbte eller myrdede blev 22.

Bed Øpden afgif Sogneprest til Vartei, Anders Andersen, Langfredag Aften efter 2 Timers Sygdom og efter om Formiddagen at have foretret i Kirken. — Storthingsmand og Lensmand Peder Strand Rygh døde efter et fortvært Sygeleje den 16de d. M. i en Alder af 68 Aar. Over Rygh har Norsk Folkeblad under Storthingshønder haast en Biografi i Bladets No. 47 for 1866, hvortil henvises. Kontrabogholder ved Norges Bank i Trondhjem, Anton Gez, døde Lørdag den 12te d. M. Han var Medlem af Firmaet N. Jensen & Sønner og erhvervede sig efter Dr. St. megen Anseelse for sin Virksomhed som Medlem af Strindens Kommunebestyrelse og som Formand for Bestyrelsen af Strindens Sparebank.

Til Storthingsmand for Skien er valgt Redaktør S. Bagger med 5 St. og til Suppleant Doktor Johan Schaanning med 6 St. For Holmestrand er til Representant valgt Postmester N. C. J. Hansen og til Suppleant Kjøbm. G. Gulbransen.

Foged Borchesenius i Skien har overleveret sit Bo til Skifternets Behandling. Borchesenius staar som Endossent for særliges store Belsb, især for Bønderne i Thelmarken, og hans Opbud vil derfor virke saare forstyrrende paa Distrikts Pengesforhold. Som konstitueret Foged fungerer Fuldmægtig Jensen, idet Borchesenius haaber ved Afkød med sine Kreditorer at skulle komme til at overtage Embedet.

Gra Tvedstrand frives til vestl. Tid. I de sidste Daaer har dette Sted faaet en hel Del nyttige dels offentlige og dels private nye Indretninger. Vi vil saaledes nævne nye og udmærtede gode Veje, hvortil Kommunen i sin Tid har beslget Bidrag, og hvilke Veje, foruden at lette den betydelige Trafik her med Skibstømmer osv., endvidere har bevirket, at Hovedposten nu kommer helt ned til Stedet, medens den i ældre Tider passerede ovenom samme, saa at de hertil bestemte eller herfra afgaaende Postsager maatte beføres omtrent 1/2 Mil, som oftest med Godpost. Endvidere har vi faaet egen Kirke og Kirkegaard, Telegrafstation, Apothek, Gadeoplysnings og et betydeligt forbedret Skolevesen. Almuskolen har nu 3 duelige Lærere, og en stor ny Bygning for denne Skole er under Indredning og snart færdig. — Ulejligheden ved at de større indenlandske Postdampskibe ikke anlæber Stedet, er betydelig afhjulpet ved den for et Interessentskabs Negning anfækkede og med tækket Salon forsynede lille Dampbaad „Kvit“, derude ved Børpen modtager Post og Passagerer fra de større Dampskibe, og til disse afgiver Posten og Passagererne herfra, hvoresund undgaaes den Ubehagelighed, som før fandt Sted ved at beføres den lange Fjord op i aaben Baad i alt Slags Vejr. At de af ovennevnte Foranstaltninger, der er trusne for Kommunens Negning, i betydelig Grad har forsøgt Kommuneudgifterne, er naturligt, men man har ingen Grund til at beklage sig derover, naar Foranstaltningernes Nutte, saaledes som her er tilfældet, er overvejende. — Man maa imidlertid legge Mærke til, at Evnen til at bære forsøgte Kommuneudgifter, hersteds for allerstørstedelen betinges af en helig Skibsfart; men for en saadan er juist ikke Udsigterne for Tiden meget lyse. Dette er imidlertid et Tilfælde, som forhen flere Gange er intruffet, og som igjen er gaaet over, og forhaabentlig ogsaa denne Gang vild gaa over, naar Fredsudsigterne i Europa vindere mere i Styrke, og den politiske Tilstand forbedrer sig. Til en Sammenligning mellem Kommuneudgifterne før og nu skal vi blot anføre, at By- og Rælingskatten her for 10 Aar siden, eller for 1868, var blot 980 Spd., og 5 Aar senere eller for 1863 udgjorde den 1,650 Spd., medens den for indeværende Aar er udlignet med 3,000 Spd.

I Drammen er et nyt Dampskib „Drammen“ anfæstet til direkte Fart mellem Kristiania og Drammen uden at anlæbe mellemliggende Steder, hvilken Vej det har tilbagelagt paa 5 Timer. Det vel udskyrede Tartsj er af omtrent 30 Læsters Drægtighed med omtrent 23 Læsters Læsterum.

I Bergensposten drøftes Storthingsvalget for Bergens By. Til Storthingsmand anbefales af Kjøbmænd: J. B. Faye, H. Blaauw, J. A. Michelsen og Jebsen; af Andre: Skoleinspektør Jørgens, Overlege Løberg.

Barkskibet „Patriot“ fra Kristiansand, Kapt. Jacobsen, drægtig 340 R.-L. er efter Dr. St. helt ødelagt af Storm og Lynild ved Pensacola, hvor det efter intogen Ladning laa sejlsærdigt. Det var forsikret i Arendals Skibssassuranceforening samt i Agder, dog ikke for fuld Værdi.

Stavanger er ved Skatteligningen for 1868 antaget at have en Formue af 4,886,000 Spd. og en statbar Ræring af 623,054 Spd. Den tilignede Skat beløber sig til 48,295 Spd. 66 1/2, hvorfaf 35,466 Spd. 55 1/2 Byskat og 12,829 Spd. 11 1/2 Fattigskat.

Pandes Konkursbo viser efter Beregning af en af Boets Bestyrere Ejendele til 39,531 Spd. 16 1/2 1/2, hvorfaf 160,636 Spd. 108 1/2 1/2, hvorfaf 2,915 Spd. 96 1/2 prioriteret.

Hypotheekbanken, der i de sidste Aar har været saa overfyldt med Andragender om Laan, at man ofte har maatte vente et Par Aars Tid, før de kunde blive bevilget, er i den sidste Tid kommen saa langt frem med sin Laanevirksomhed, at Laaneandragender blive afgjorte, strax de komme ind. De Restancer, der blir sendt Banks Sagjørelse til Inddrievsels, har afgivet ganste betydeligt.

Pastor Storsjohan er af Hovedbestyrelsen for „Foreningen til Evangeliets Udbredelse for Skandinaviske Sogn i fremmede Havn“ valgt til Udsending ved Londons Døkter.

Til Landbrugssejolen paa Gaarden Huseby for Mandals Amt har for sidste Gang havt sin Eramen, idet Skolen ifølge Amtsformandskabsbeslutning skal blive nedlagt. Dr. Stiftsas. beklager meget Døporet af en saa nyttig Anstalt i Amtet og haaber, at en lignende Skole snart vil blive oprettet paany.

Falske Bexler og andre Papirer er af Agent Falenberg i Larvik anbragte fornemlig hos Konul Hesthe & Søn i Kristiania, angivelig til et Belpb af 4000 Spd. Falenberg er nu forsvundet og har efterladt sig et War löse Papirer, hvori han meddeler, at han, bragt til det Dørste, vil fortælle sit Liv.

Vægterne i Bergen have opdaget deres Poster paa Grund af for knap Afsninning.

Præsternes verdslige Magt tager sterkt af i de katholske Lande, især taber de deres Indsydelse paa Skolens Ordning, fordi man indser, at de altfor ensist ideo-lukker nyttige Kundskaber. Fornemmelig er det i Tyrol (Genest i Baden og Bayern), at de nye Skoleloven nægter Præsterne deres tidligere store Magt; fortiden er det samme paa Bane i Østrig. Ogsaa i enkelte protestantiske Lande yntes om, at Præsterne ikke formegent skalde indblades i verdslige Sager.

En Mormonlos ved Saltsjøen paabyder Mændene at gifte sig inden deres 19de Aar, da de ellers maa betale en Bod af 300 Spd.!

Seddelbeløbet fra Norges Bank i 1820 var 2,270,000 Spd. paa 968,000 Indvænere eller 27 1/2 Spd. for hvert Menneske. I 1867 var Beløbet steget til 7,611,000 Spd. paa 1,743,000 Indbyggere eller 43 1/2 Spd. for hvert Menneske.

Til Præmieturning den 17de Maj for Skolegutter indbyder i vestl. Tid. Arendals Turnforening for „paa denne Mindets og Løftets Dag at prøve, hvordan det staar til med den opværende Slægts Legemsstyrke.“

Til Kapfejlingen m. m. ved Stavanger i Sommer er af de til Opsyn ved Baarsb- og Løfotfiskerne bevilgede Midler tilstaatet at anvende 100 Spd. Drammens Kommune har bevilget 100 Spd. Birk Kommune har bevilget 10 Spd.

Skindpriser i Bergen: Kalvestind 44 1/2; Gjedestind 60 1/2; Kidstind 15 1/2 pr. Stykke; Buffestind 7 1/2 pr. Mark; Haarefestind 1 Spd. 40 1/2 pr. Deger; røde Rævestind, fejstret 2 Spd., hvide do. 1 Spd.; Korsbæs 4-10 Spd.; blaag do. 30-40 Spd.; Odderstind 1 Spd. 4 Ørt-2 Spd.; Maatskind 4 Spd. 24 1/2; Gaupestind 5-8 Spd.; Vilfræs 4 Spd.; Bjørnehuder 6-15 Spd.; Eftornskind 6 1/2 pr. Styk.

Bekjendtgørelse.

Kirkesangerposten og den dermed forbundne Lærerpost i Vestrens Sogn af Førde Prestegjeld er ledig. Kirkesangeren vil ikke kunne overtage Bruget af Lærerhjorden Døamen, hvorpaa kan fødes 4 Kjør, forend 14 April 1869, derimod kan han strax tiltræde den der værende Familieskølig. Kirkesangerindtægterne kunne anslæses til omtrent 30 Spd. aarlig. Det vægter Kirkesangeren at udrede de paa Lærerhjorden hvidlene offentlige Skatter og Udgifter samt at velsigeholde de paa Ejendommen værende Huse med Undtagelse af Skoleværelset. Som Lærer vil han komme til at undervise i 30 a 36 Uger om Året i Kredsens Døamen og formentlig i Kredsens Gillesvig. Lønnen er 6 Ørt pr. Uge. Godtgørelse for kost og Herberge er 12 Stik daglig, forsvarer den ikke ydes in natura. Indtil Skoleværelset bliver indredet overensstemmende med Stiftsdirektionens Bestemmelser, vil Stolen for Kredsens Døamen blive holdt i lejet Lokale, hvilket ogsaa er tilfældet i Kredsens Gillesvig. Ansigninger om Kirkesangerposten, stilet til Bergens Bistop, og om Lærerposten, stilet til Stiftsdirektionen, funne, forsynede med de fornyede Uttest, indsendes i frankrede Breve til Sognepresten til Førde.

Lærer- og Kirkesangerposten i Kjøs Åner til Brunlanes er ledig. Skolestiden indtil 36 Uger; Løn og Kostholdsgodtgørelse 2 Spd. 4 Mark ugentlig; Kirkelæger indtægter omtrent 25 Spd.; Godtgørelse for Skolestuerne Døvvarming og Rengørelse 10 Spd. Læreren har i det ene Skolehus en lidet Familiebemættelighed, bestaaende af Stue, Kammer og Kjøkken, og vil forhaabentlig mob en passende Afgift kunne erholde forpagtet et Stykke Jord, hvorpaa 1 a 2 Kjør funne fødes. Ansigninger, stilede til Kristiania Stiftsdirektion, indsendes inden Maj Maaneds Udgang til Brunlanes Skolekommision.

